

Protokoll
1994/95:94

Riksdagens protokoll 1994/95:94

Tisdagen den 25 april

Kl. 13.30 – 16.11

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN

Jag vill hälsa Tjeckiens talman Milan Uhde och en delegation tjeckiska parlamentariker som är på besök i den svenska riksdagen hjärtligt välkomna bland åhörarna till dagens debatt.

1 § Debatt med anledning av kompletteringspropositionen

Anf. 2 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag vill på regeringens vägnar till riksdagen överlämna regeringens proposition 1994/95:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1995/96, den s.k. kompletteringspropositionen.

Fru talman! Den som är satt i skuld är icke fri. Så sade jag vid debatten när vi överlämnade budgetpropositionen till riksdagen. Det är ett uttalande och ett uttryck som gäller lika starkt i dag som i januari, kanske ännu mer understruket av dessa vårmånaders händelser. Vi märker hur en hårt skuldtyngd offentlig ekonomi utsätts för valutarörelser och ränterörelser, i stor utsträckning initierade av vår omvärld, som påverkar vår ekonomi på ett sätt som vi inte har kunnat förutse. Vi är i den meningen inte fria.

Inriktningen är att återigen bli herrar i eget hus, att se till att vi får balans i de offentliga finanserna. Den inriktningen är av avgörande betydelse för denna riksdags möjlighet att långsiktigt påverka välfärdssamhällets utveckling.

Skuldsättningen handlar lika mycket om demokratins verkningskrets, nationellt oberoende som om hur vi skall formulera och utforma välfärdssamhället. Det är oerhört stora, svåra och viktiga frågor som vi har att hantera om vi återigen skall föra in Sverige på en stadig kurs där vi kan ta ansvar fullt ut för de åtaganden som vi har gentemot äldre, barn och alla dem som är beroende av välfärdssamhället. Vi får aldrig glömma bort detta perspektiv därför att det vi nu gör, som vi i stor utsträckning tvingas att göra, är av sådant slag att många av oss inte skulle vilja göra det. Men alternativet att inte göra det, att se låneberoendet bita sig fast, är att be om en situation där vi om några år tvingas göra sådant som är etter värre.

*Debatt med anledning
av kompletteringspro-
positionen*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Bara den våldsamma kraft som ligger i det senaste årets skuldsättning kommer nästa år att representera ränteutgifter för det svenska folket som för varje skattebetalare, för bara ett års skulduppbyggnad, innebär att man skall betala i räntor för årets underskott kommande år 350 kr per månad, nästa år, året därefter osv. tills vi vänder skuldsättningen och börjar pressa tillbaka våra stora underskott. Ibland tappar man perspektivet för de här stora talen, men så kan man formulera årets underskottsdramatik. De 200 miljarderna ger när man lånar upp dem 20 miljarder i räntor som nästa år ger på varje svensk skattsedel 350 kr i merkrav varje månad utan att man får någonting för de pengarna, bara ränteutgifter som går till dem som ställt ut lånen.

Så kan man inte fortsätta. Det begriper denna riksdag, det begriper regeringen och det svenska folket. Därför är vi nu inne i en period där vi bitvis får göra sådant som vi inte alls tycker om att göra men som vi faktiskt inser är nödvändigt att göra för att ta greppet om de offentliga finanserna.

Vi har presenterat ett program från regeringens sida som vi troget följer och där kompletteringspropositionen är ytterligare en byggsten. Det är en byggsten som innebär att vi nu kan redovisa också framgångar i saneringen av statsfinanserna. Med dagens programdel kan vi visa hur vi nu stabiliserar de offentliga skulderna 1996, två år tidigare än vad som gällde som mål i förra årets valrörelse, ett år tidigare än vad som gällde vid motsvarande diskussion om budgetpropositionen.

Nu stabiliserar vi statsskulden 1996. Det har inte Sveriges folk fått gratis. Det är utomordentligt stora ingrepp i form av skattehöjningar och besparingar som har lett fram till en sådan situation. Men det visar att de offentliga finanserna är på väg i rätt riktning och att ansträngningarna faktiskt lönar sig.

Vi ser också framför oss en situation där de offentliga finanserna är i ett sådant tillstånd att vi t.o.m. har inom räckhåll att redan 1998 kunna redovisa en budget där vi har en total balans mellan inkomster och utgifter. Det trodde ingen var möjligt för ett halvår sedan. Det trodde vi inte heller i januari. Vad som nu inträffar i ekonomin är att den underliggande tillväxten, styrkan i uppgången, är sådan att allt fler människor kommer i arbete, allt färre blir beroende av bidragsgivning, allt fler blir skattebetalare och att förbättringen av de offentliga finanserna går allt snabbare. Det gäller att vårda den utvecklingen på ett sådant sätt att vi inte tar i så mycket att vi knäcker konjunkturuppgången men samtidigt passar på att utnyttja konjunkturuppgången för att nu ta hem den sanering av statsfinanserna som är nödvändig. Gör vi det inte nu kommer vi inte att klara det när konjunkturen vänder neråt. Och konjunkturen kommer att vända neråt, det vet vi. Jag vill se de arbetslösa, pensionärer och barnfamiljer i ögonen vid det tillfälle då konjunkturen vänder och påfrestningarna i hushållsekonomi och samhällsekonomi återigen kommer att visa sig, och säga att vi har stabiliserat de offentliga finanserna. Den kärna som finns i välfärdssamhället av trygghet och solidaritet kan vi nu hävda därför att vi har ordning på de offentliga finanserna. Förväxla aldrig dagens debatt med att det enbart handlar om det nära

perspektivet. Det handlar också om att förbereda den situation där vi har att möta nästa konjunkturedgång. Den skall också klaras.

Det program som vi nu redovisar innehåller stora ingrepp i de offentliga finanserna. Det är en omfattande proposition. Bl.a. finns här engångsvisa finansieringar av insatser för att bekämpa arbetslösheten som uppgår till i storleksordningen 23 miljarder kronor. Det får vi in genom att vi tar i anspråk reservationer som har gjorts. Det är alltså anslag som inte har använts som dras in för detta ändamål. Vi höjer utdelningskravet på statens bolag och på en del fonder som staten förfogar över. Vi tidigarelägger förslag om att göra nedskärningar i trygghetssystemen något år och får på så sätt en finansiering som gör att vi når de 23 miljarder kronor som gott och väl, med råge, överskrider de 17 miljarder som krävs för att finansiera kampen mot arbetslösheten. Där ligger engångsvis en överfinansiering på 6 miljarder kronor. I paketet ligger också en avgörande skatteförändring, en tidigareläggning av momsutskottet.

Vi gör varaktiga förstärkningar av statens budget. Vi förstärker saldot och intäkterna, de pengar vi behöver ta in, med 15,7 miljarder kronor. Det är pengar som vi delvis använder till att ge tillbaka i form av en momssänkning men som också utnyttjas för att förstärka de offentliga finanserna. De 15,7 miljarder kronorna tas in genom att vi förändrar ersättningsreglerna i sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och föräldraförsäkringen. De tas in genom att vi gör förändringar i läkemedelsförsäkringen. De tas in genom åläggandet gentemot de statliga verksamheterna, att de inte får kompensation för arbetsgivaravgiftens höjning. Det blir en belastning på ytterligare närmare 1 miljard på statens egen verksamhet.

Pengarna tas in genom att vi förändrar regelverk i arbetsmarknadspolitik, så att vi befrämjar rörlighet och minskar kostnaderna för en arbetsmarknadspolitik som måste ha minskade kostnader i en konjunkturuppgång, för att vi rätt skall kunna möta nästa konjunkturedgång.

Vi höjer en del skatter. Vi förändrar avdragsrätten för pensionsförsäkringar. De 10 % av pensionsspararna som sätter in allra mest pengar får se sina avdragsmöjligheter begränsade. De 90 % vanliga pensions-spararna har sitt avdragssystem intakt. Vi gör förändringar i företagets rätt till representationsavdrag. Vi lägger extra skatt på kärnkraftsel.

Vi höjer skatter med uppemot 4 miljarder kronor; pengar som också delvis tas i anspråk för att finansiera den medlemsavgift som vi alla varit med och förklarat oss villiga att finansiera gentemot den europeiska unionen. Visserligen röstade vi olika i folkomröstningen, men avgiften skall definitivt betalas. Med denna proposition och angränsande propositioner är den notan färdigbetald – 15,7 miljarder i varaktiga finansieringar.

Ovanpå dessa mycket strama finanspolitiska insatser lägger vi nu också ett nytt perspektiv. Vi ser nu att vi har statsfinanserna under kontroll. Vi vet att vi har haft det en gång tidigare, efter 80-talets stora sanering. Sedan gick det oss ur händerna igen. Nu säger vi att det inte får inträffa en gång till. När vi nu med så mycket möda och så många svåra beslut har tagit greppet, låt oss då se till så att inte greppet tappas.

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därför är det viktigt att vi nu introducerar ett tak för de offentliga utgifterna. Fr.o.m. 1997 införs en sådan ordning att vi vet att vi kan ha en kontroll på utgiftsutvecklingen i hela den offentliga sektorn. Det är lätt att säga, men det är svårt att göra. Icke desto mindre är det ett arbete som måste genomföras, om vi nu skall vara trovärdiga i vår förmåga att hantera de förbättringar vi har uppnått. Holland har gjort det före oss. Danskarna har gjort det, norrmännen har gjort det. Vi skall göra det också.

I detta sammanhang skall det också ses som naturligt att vi nu genomför en stor omreglering av den kommunala ekonomin. Ett nytt inkomst- och utjämningssystem presenteras i propositionen. I och med propositionen genomförs också ett särskilt riktat stöd till Göteborgs kommun, med tanke på de svårigheter den kommunen har mött. Det framförs också en lösning av Haninge kommuns bekymmer. Det är en problembild som många av oss har sett växa fram under många år. Den löses nu i och med propositionen.

I propositionen finns också ett krav på balanseringstvång i kommunerna. Det innebär, enkelt uttryckt, en beställning av ett lagarbete som syftar till att kommunerna inte skall glida ut på det sluttande planet som innebär att man i ekonomiskt kärva tider börjar låna till driften. Statens ekonomiska moras får inte lösas på ett sådant sätt att bördan skjuts över på kommuner och landsting och att, när den väl ligger där, lösningen på den nivån kommer att vara att man startar samma hemska lånekarusell som staten försatt sig i men nu är på väg att ta sig ur. Det får inte inträffa att det avlöses av motsvarande förfall kommunalt och regionalt. Därför införs balanseringstvång i kommunala och landstingskommunala budgetar.

Som en säkerhetsåtgärd i händelse av att kommun inte kan infria åtagande mot det finansiella systemet införs också en möjlighet, enligt norsk alternativt finsk modell, att tvångsförvalta kommunala medel.

Allt detta ligger i propositionen, och mycket därtill. Det är huvudpunkterna. Parallellt med denna proposition presenteras en proposition som syftar till att förbättra sysselsättningen, som Anders Sundström kunde redovisa i föregående vecka. Regeringen arbetar nu med de två arbetsuppgifter som är av avgörande betydelse för landets utveckling: att ta greppet om statsfinanserna och samtidigt pressa tillbaka arbetslösheten.

Vår statsminister deklarerade vid regeringens tillträde att regeringen skulle vara en samarbetsregering. Denna proposition är utarbetad i nära samarbete med Centerpartiet, de angränsande propositionerna om regionalpolitiken och sysselsättningspolitiken likaså. Det har varit konstruktivt och givande. Det ger stabilitet och styrka. Det ger klara besked till denna riksdag, till svenska folket och till omvärlden, att bakom dessa förslag står en bred majoritet med en mycket kraftfull folklig förankring. Det behövs när man skall fatta så här svåra beslut. De svåra besluten skall fattas, därför att vi långsiktigt skall klara att garantera det välfärdssamhälle som en så stor majoritet av svenska folket har lärt sig att uppskatta och värdera.

(Applåder)

Anf. 3 BO LUNDGREN (m)

Fru talman! Fler än en halv miljon människor saknar arbete i dag. Många gör det sedan lång tid tillbaka. Det är en tragedi för dem som drabbas och en belastning för alla andra.

Räntorna i Sverige är orimligt höga. Det minskar hushållens konsumtionsutrymme och gör investeringar i nya jobb dyrare; det blir färre jobb. Kronan är svag. Det är risk för att inflationsbrasan tar fart igen.

De optimistiska kalkyler som Göran Persson med sin sedvanliga blygsamhet presenterar i dag ändrar inte bilden. Regeringen bedömer att uppemot en halv miljon människor är arbetslösa fortfarande år 2000. De stora ingrepp Göran Persson för en stund sedan berömde sig för leder sammantaget till en marginell budgetförstärkning. Det motsvarar möjligen de extra räntekostnader som utvecklingen sedan januari medfört på grund av de högre räntorna. Förtroendet för politiken finns inte. Därför är räntan fortsatt hög och kronan fortsatt svag.

Dagens kris har sitt ursprung i en utveckling som inleddes i slutet av 1960-talet, med en snabb offentlig utgiftsexpansion, med kraftiga skattehöjningar som ändå inte räckte till för att fullt ut betala de växande offentliga utgifterna.

Vi fick sedan början av 70-talet ett trendmässigt växande underskott i de offentliga finanserna. Det resulterade i en, jämfört med motsvarande länder, svag tillväxt. Sverige halkade efter. Enligt regeringens egna bedömningar fortsätter den här utvecklingen. Vår ekonomi utvecklas svagare än vad som sker i motsvarande länder.

Det som har inträffat i Sverige kan egentligen sammanfattas i det korta men mycket farliga konstaterandet att vi inte har fler jobb i de svenska företagen i dag än vad vi hade för 40 år sedan. Det beskriver ganska väl vad som har hänt.

Under den förra mandatperioden inledde den borgerliga regeringen en omläggning av politiken som syftade till att återskapa tillväxtkraften genom bl.a. bättre förutsättningar för nya jobb i företagen.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde blev det i flera avseenden en återgång till just den politik som en gång ledde Sverige in i krisen. Visserligen visade man – delvis av det tvång som debatten i valrörelsen medförde – en insikt om att det krävdes åtgärder för att sanera de offentliga finanserna. Den förra mandatperiodens oppositionspolitik drog man ett streck över. Man accepterade vad som var nödvändigt och vad som hade gjorts, och man tvingades också medge att det krävdes åtgärder. Men omfattningen på dessa åtgärder blev otillräcklig och inriktningen felaktig.

Sedan socialdemokraterna kom till regeringsmakten har skatten på arbete höjts med ca 36 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för i storleksordningen 150 000 heltidsarbeten. Skatten på investeringar i nya jobb har höjts med 12 miljarder kronor.

I ett läge när hundratusentals nya jobb måste växa fram blir det som en följd av regeringens politik alltså dyrare att anställa och dyrare att investera.

Genom dagens kompletteringsproposition förändras inte denna politik. Som vi redan har klarat ut blir det inga nämnvärda budgetförstärk-

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

ningar jämfört med i januari, trots den ränteutveckling som vi har haft och trots det bristande förtroende som visades den politik som redan då redovisades. Obalansen sedan januari och sedan hösten i fjor i form av stora skattehöjningar och alltför begränsade besparingar kvarstår.

I kompletteringspropositionen föreslår Göran Persson – och han är t.o.m. stolt över det – ytterligare skattehöjningar som försvagar tillväxtkraften och försämrar expansionsmöjligheterna i näringslivet. Momsinbetalningarna tidigareläggs. Det skall ge 8 miljarder kronor, alltså 8 miljarder kronor som skall tas från de företag som skall investera i de nya jobben. De skall i stor utsträckning själva finansiera detta, samtidigt som de blir av med 8 miljarder kronor. Och det berömmar sig Göran Persson av.

Nya fastighetsskatter, koldioxidsskatter och mycket annat – allt skall höjas. Det ger effekter som är negativa för möjligheten att få fram de nya jobben.

När skatten på arbete behöver sänkas, då sänks i stället momsen på mat! Jag förstår de som reagerar för att besparingarna ger utrymme för en matmomssänkning i stället för en sänkning av skatter som ger människor som är arbetslösa jobb.

När man läser kompletteringspropositionen, som vi har haft tillfälle att göra sedan i går kväll, hittar man ingenting om vilken strategi som regeringen anser sig föra för att åstadkomma fler jobb och högre tillväxt. Det är nog så bra med gnetande, men det står ingenting i kompletteringspropositionen om vad som krävs för att åstadkomma de nya jobben och högre tillväxt. Vilken är egentligen regeringens strategi för att företagen skall kunna anställa?

Det kan synas pessimistiskt att bedöma regeringens kompletteringsproposition på det här viset. Tyvärr är det realistiskt. Men det finns ändå anledning att konstatera att krisen i svensk ekonomi kan lösas. Det kräver dock en omläggning av politiken. Det krävs att det blir en tillräcklig omfattning av de åtgärder som kan finansiera statsfinanserna så att förtroende skapas, det förtroende som saknas i dag.

Det krävs också en insikt om hur de nya jobben skall kunna växa fram, och då är det inte Göran Persson, Anders Sundström, Marita Ulvskog eller ens Carl Bildt eller någon annan i riksdagen som kan se till att jobben växer fram så att människor som är arbetslösa slipper att vara det i fortsättningen. Det är tusentals och åter tusentals människor runt om i Sverige, i t.ex. Landskrona – som Göran Persson tydligen besökte i går – och i Kiruna, som driver dagens företag och som kan tänkas starta morgondagens företag. Det är dessa människor som måste känna att det är intressant och stimulerande om det blir lönsamt att starta nya företag och expandera gamla. Då måste skatten på arbete sänkas. Överbeskattningen av det riskkapital som utgör grunden för varje nytt jobb måste slopas.

När det gäller skatten på arbete måste det vara särskild inriktning på den tjänstesektor där många av de nya jobben kan växa fram, om vi tillåter tjänstesektorn att expandera. Då måste vi hantera skatteproblematiken, eftersom skatterna är besvärliga just i tjänstesektorn. Där finns

alternativen: gör det själv, gör det svart eller gör det inte alls. Vid alla dessa alternativ blir det inga jobb, i vart fall inga redovisade nya jobb.

Det krävs en flexibel arbetsmarknad där lönebildningen inte stänger ute många unga och där arbetsrätten förändras så att fler vågar anställa för att vi faktiskt skall få nya jobb.

Det krävs en satsning på utbildning och förstärkt kompetens på alla nivåer.

Detta är några av de åtgärder som är nödvändiga för att få fart på ekonomin och för att få fram de nya jobben.

Fru talman! Det finns parlamentariska förutsättningar för den nödvändiga omläggningen av politiken. Ansvaret för att ta till vara denna möjlighet ligger hos regeringen.

Anf. 4 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Centerpartiet tar ansvar i politiken. Vi är beredda att i samverkan med andra partier föra Sverige ut ur den ekonomiska krisen. Ledstjärnan i arbetet med att sanera statens finanser och lägga grunden till lägre räntor och en stark valutakurs är omsorgen om framtidens trygghet, sysselsättning, välfärd och demokrati.

Inför 1994 års val poängterade vi från Centern behovet av nationell samling för att nedbringa budgetunderskottet, stabilisera och minska statsskulden.

Vi betonade också att vi var beredda att använda vår position i det politiska mittfältet för att skapa en bred parlamentarisk förankring av politiken. Vi betonade också behovet av breda uppgörelser, dels för att skapa trovärdighet för att de åtgärder som föreslås förverkligas, dels för att skapa acceptans för svåra beslut hos hela det svenska folket.

En allt starkare folkopinion kräver politiskt ledarskap och långsiktiga lösningar. Sveriges ekonomiska problem löser vi inte genom ett ofruktbart gräl mellan höger och vänster. Det var därför som jag i finansdebatten den 8 mars förordade att vi söker efter det politiska handslaget och långsiktiga lösningar.

Sveriges ekonomiska situation motiverar att vi alla söker efter det som förenar i stället för att prioritera det som skiljer partierna och människorna åt.

Den internationella turbulensen på valuta- och penningmarknaderna har ytterligare understrukt behovet av politisk stabilitet och samarbete. Vi måste agera med kraft under högkonjunkturen för att stå bättre rustade att möta nästa lågkonjunktur.

Om det inte kan formos en majoritet i den här riksdagen för ansvarsfull ekonomisk politik, riskerar Sverige att ställas under internationellt förmyndarskap. Då är vi inte längre herrar i vårt eget hus, något som finansministern ansåg nödvändigt. Jag delar hans uppfattning på den punkten.

Vår kamp för en sundare samhällsekonomi och långsiktig balans i statens finanser är också en kamp för vårt lands demokrati.

Jag hoppas att ingen i denna kammare eller annorstädes är okunnig om vem det är som drabbas värst om statsfinanserna skulle tillåtas förfalla. Det är de arbetslösa, de sjuka, barn och äldre i behov av om-

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

sorg som har allra störst intresse av att statens finanser bringas i ordning.

Det har funnits och finns starka skäl för Centerpartiet, som hävdar vikten av en politik som ger alla människor grundtrygghet och utvecklingsmöjligheter, att ta ansvar för den ekonomiska politiken. Kortsiktigt kanske vi skulle kunna vinna partipolitiska poänger genom att ställa oss vid sidan och stämma in i klagokören över impopulära men nödvändiga åtgärder och förespegla människor att det finns enkla lösningar på svåra problem.

Men, fru talman, nu är det inte tid för partier att vinna kortsiktiga partipolitiska poänger. Nu är det tid för oss alla, alla som är valda av Sveriges folk till riksdagsmandat i riksdagen, att ta gemensamma tag och ta ansvar för framtiden.

Kompletteringspropositionen som finansministern har redogjort för har utformats i ett nära samarbete mellan Centern och regeringen efter en överenskommelse som vi träffade den 5 april, likaså de nyligen avlämnade propositionerna om arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken. Jag vill därför bekräfta att det finns en parlamentarisk majoritet för förslagen i dessa propositioner. Det innebär inte på något sätt att vi stängt dörren till andra partier.

Fru talman! Vid motsvarande tid i fjol presenterades fyrtire regeringens kompletteringsproposition. Den var inte i förväg parlamentariskt förankrad i riksdagen. Det ankom bl.a. på mig, som då var ordförande i finansutskottet, att söka stöd för förslagen i propositionen hos det sönderfallande Ny demokrati. Jag kan försäkra er: Det var ingen eftersträvansvärd uppgift, men den lyckades.

Det är med den erfarenheten och med landets bästa för ögonen som Centern nu medverkar till politisk stabilitet här i riksdagen. Trots mörka inslag finns det ljuspunkter i ekonomin. Budgetunderskottet för innevarande budgetår minskar jämfört med tidigare beräkningar. En klar förstärkning sker också under nästa budgetår. Budgetsaldot blir bättre, upplåningsbehovet blir mindre och beroendet av utländska bankirer blir därmed också mindre än vad som tidigare har antagits.

Affärerna med omvärlden går bättre. Svenska företag tar nya marknadsandelar dag för dag. Bytesbalansen förbättras kraftigt. Enbart i år förväntas överskottet i bytesbalansen bli 42 miljarder kronor. Detta är inget som har åstadkommit i en handvändning, utan det är en följd av det som utträttades under den förra mandatperioden, under denna mandatperiod och genom uppgången i konjunkturen.

Vid sidan av de stora förbättringar som nu sker i den reala ekonomin, vilka kan avläsas i statistiken för export och för industriinvesteringar och vinstutveckling, tar vi nu väsentliga steg i saneringen av statens finanser. För Centerns del har det varit viktigt att hålla nere skattekvoten, skapa en rättvis fördelningspolitik och ge utveckling och livskraft i hela landet.

Särskilda åtgärder behöver vidtas för att stärka och främja tillväxten i näringslivet och efterfrågan på arbetskraft. Allra viktigast är att statsfinanserna främjar lägre räntor och stärker tilltron till Sveriges ekonomi. Särskilda åtgärder vidtas för att gynna de små och medelstora

företagens möjligheter till utveckling, bl.a. genom återinförd kvittningsrätt och riskkapitalavdrag. Centern är också pådrivande för yttre åtgärder som förbättrar småföretagens arbetsvillkor, för det är inom småföretagen som de nödvändiga nya jobben måste skapas. Kampen mot arbetslösheten måste gå vidare.

I finansplanen betonas vikten av en uthållig ekonomisk tillväxt. Kretsloppssamhället ger såväl miljövinster som möjlighet till nya företag och nya jobb.

Sammantaget är detta en stark kompletteringsproposition. Jämfört med motsvarande proposition för ett år sedan är den minst lika stark – ja, jag vill sträcka mig så långt som till att säga att den är starkare. Men nu är möjligheten lika liten som då att genom något trollerinumner i ett slag undanröja problemen. Det krävs ett långsiktigt arbete för att åstadkomma den balans i statens finanser som en bred folklig opinion efterlyser.

Splittring mellan partier och regeringsinnehav med otillräcklig parlamentarisk förankring har länge varit ett huvudproblem i svensk politik. Den insikten hade vi från Centern för ett år sedan, när vi utformade det valprogram där vi pläderade för nationell samling som ett grundläggande ledmotiv.

Vi har nu mötts av en konstruktiv samarbetsvilja från regeringens sida. Jag vill här och nu framföra ett tack till Göran Persson och hans kolleger för den konstruktiva hållning som har gjort uppgörelsen möjlig.

Fru talman! Slutligen: Underskatta inte Centerns vilja och beslutssamhet när det gäller att ytterligare stärka grunden för framtidens ekonomi! Vi ser oss inte som en tuva som regeringen kan hoppa till och sedan snabbt överge för att gå till någon annan. Centern har viljan och förmågan att långsiktigt bidra till att trygga samhällsekonomin i vårt land. Nu liksom i fyrpartiregeringen är Centern med och skapar politisk stabilitet. Den partipolitiska splittringen har alltför länge tillåtits skada svensk samhällsekonomi.

Vi är beredda att ta ett långsiktigt ansvar. I kristider skall man akta sig för att utesluta saker. Vi är tvärtom beredda att skärpa åtgärderna för att uppnå målet sunda statsfinanser. Vi i Centern visar nu genom vårt förhållningssätt och vårt samarbete med Socialdemokraterna inför denna kompletteringsproposition vad vi menar att en konstruktiv oppositionspolitik innebär utan att vi för den skull gör avkall på grundläggande politiska värderingar. Vi tar ansvar för vårt land och för vår gemensamma framtid.

(Applåder)

Anf. 5 ANNE WIBBLE (fp)

Fru talman! Regeringens ekonomiska politik har hittills mötts med betydande misstro. Den ansedda tidningen i England, Financial Times, skrev i går att det är de missade chansernas politik. Jag tror tyvärr inte att dagens proposition – Centerpartiets medverkan till trots – ändrar den bilden, även om det naturligtvis finns en hel del förslag som är bra.

Prot. 1994/95:94
25 april

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Redan i höstas missade man riktigt rejält genom vänstersamarbetet, kraftigt höjda skatter och omfattande återställare. Sedan missade man en gång till i januari när besparingarna i finansplanen innehöll en massa luft och helt saknade strategi för tillväxt i företag och jobb. Sedan dess har regeringen fört en ojämn kamp mot långivare utan att kunna återta kommandot. Sveriges ekonomi har åkt som en eka utan styrfart. Räntor och kronkurs har nått nya katastrofnivåer som ingen kunde drömma om för en månad sedan. Dagens kompletteringsproposition är i det perspektivet inte något övertygande eller imponerande dokument. Om man skall karakterisera det med ett enda ord, blir ordet svek.

Fru talman! Sveket är mest uppenbart mot medborgarna. Jag har tre exempel som illustrerar detta: kommunerna, a-kassan och jobben – tre ganska viktiga områden.

I fråga om kommunerna var ett bärande tema under hela förra mandatperioden att den dåvarande regeringen påstods med vett och vilja rasera välfärden genom att dra in pengar från kommunerna. Under själva valrörelsen utvecklade den ena socialdemokraten efter den andra mycket och värtaligt hur barn, gamla och sjuka drabbades och for illa. Besparingarna i kommunerna påstods dessutom avsiktligt leda till ökad arbetslöshet genom att personal avskedades just till arbetslöshet. I valrörelsens slutdebatt var just de kommunala besparingarna och deras negativa effekter på många enskilda människor ett bärande tema för Ingvar Carlsson.

När man nu läser dagens proposition så låter det helt annorlunda. Det är faktiskt extremt uppseendeväckande. Kommunerna skall inte kompenseras för minskade skatteunderlag. Den kommunala konsumtionen fortsätter att minska. Personal sägs upp i allt snabbare takt. I den reviderade finansplanen står det faktiskt – hör och häpna – följande att läsa: ”Sett i ett historiskt perspektiv, och även i förhållande till andra sektorer, är de senaste och de kommande årens neddragningar tämligen måttliga.”

”Tämligen måttliga”! Det var det som det skreks om förra mandatperioden. Det är det som man på Kommunförbundet är oerhört bekymrad över, liksom på Landstingsförbundet. Trots att man nu har fråntagit kommuner och landsting ett väldigt viktigt instrument för förnyelsearbetet, nämligen användningen av privata alternativ, kallar man effekterna för ”tämligen måttliga”. Vilket enormt svek mot det som förespeglades medborgarna tidigare!

Svek nummer två, fru talman, gäller ersättningen i a-kassan. Vem minns inte hur tiotusentals människor protesterade mot sänkningen från 90 till 80 % med Socialdemokraternas och många fackliga organisationers aktiva medverkan. Det var ett slag utan like mot de allra svagaste, dem utan jobb, hette det.

Under valrörelsen hävdade man t.o.m. att ambitionen var att höja ersättningen till 90 % igen när ekonomin så tillät. Nu gör man precis tvärtom och sänker till 75 %.

Med rätta jäser det i de socialdemokratiska leden. Dagens demonstrationer utanför riksdagshuset är faktiskt skörden av vad Socialdemokraterna själva har sätt.

Det kanske mest allvarliga sveket gäller ändå jobben – arbetslösheten. Före valet påstod Socialdemokraterna att deras politik skulle få ned den öppna arbetslösheten under 5 % mot slutet av detta år. I dagens proposition har man höjt bedömningen för den öppna arbetslösheten till 7 %. Under kommande år sjunker arbetslösheten bara mycket långsamt. Ännu vid sekelskiftet, alltså år 2000, ligger den bara obetydligt under 6 %. Den totala arbetslösheten ligger kvar nära 10 % ännu år 2000.

Regeringen påstår i propositionen att sysselsättningen utvecklas positivt, men det stämmer inte. Det stämmer inte med de senaste siffrorna från Statistiska centralbyrån. Man redovisar där en sysselsättningsökning från mars förra året till mars i år på blygsamma 18 000 personer. 18 000 personer på ett helt år! Alla de jobben tillkom under första halvåret 1994. Sedan dess har ökningen helt avstannat och utvecklingen stagnerat.

Om man läser bedömningarna för flera år framåt i propositionen kan man se att regeringen hoppas på 300 000 nya jobb under hela 90-talet. Detta är helt och hållet otillräckligt. Det betyder faktiskt att regeringen med vett och vilja lägger fram en politik som innebär att Sverige fastnar i massarbetslöshet.

Det vill naturligtvis inte regeringen – det vill jag inte påstå – utan man säger att man har ambitionen att nå bättre. Men det som skall ge tillväxt i ett sådant alternativ är att hushållen skall köpa mera. De skall konsumera mer. De skall dra ned sitt sparande från dagens nivå på ungefär 8 % till 2 % och köpa för skillnaden.

Det är väldigt illavarslande att tillväxtmotorn är den privata konsumtionen. Det innebär att man kan befara ytterligare förslag av samma typ som förslaget om skattehöjning för pensionssparande, som ju motiveras med att det minskar sparandet och ökar konsumtionen.

En sådan politik, med den typen av plötsliga osäkerhetsökande inslag, skapar sannerligen inga nya jobb. De enda som blir glada över sådana förslag är faktiskt spekulanterna på penning- och valutamarknaden. De frodas mer ju större osäkerheten är.

Sveket mot medborgarna riskerar att förstärka ett politikerförakt och känslor av vanmakt och hopplöshet. I förlängningen kan det leda till ett hot mot demokratin.

Fru talman! Finansplanen är också ett svek mot de långivare som nog hade hoppats att regeringen skulle ta sitt förnuft till fanga och försöka återupprätta Sveriges anseende. Så blev det nu inte. De erbjuds blygsamma 3,6 miljarder kronor i förstärkningar på budgeten – huvudsakligen genom skattehöjningar, som Göran Persson själv sade. Räknar man bort luften, som uppgår till ungefär 3 miljarder av förslagen, är hela förstärkningen på mindre än 1 miljard.

Det som verkligen skämmer budgetförslaget är naturligtvis sänkningen av matmomsen med 8 miljarder kronor, och så de 7 miljarder kronorna för RAS som nu innefattar ytterligare stödpengar till byggande. Tillväxtpolitiken lyser fortfarande totalt med sin frånvaro.

Jag tror att en väldigt allvarlig punkt att vara kritisk mot i propositionen utöver sveket och den föraktfulla inställningen till tidigare givna vallöften är att man bygger alla bedömningar på rena glädjekalkyler.

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Göran Persson sade i sin inledning att konjunkturen kommer att vända nedåt. Jag noterade detta särskilt, därför att denna insikt helt saknas i propositionen. Där bygger man på att tillväxten fortsätter år ut och år in med höga fina tal. Något som heter lågkonjunktur finns över huvud taget inte. T.o.m. om man räknar in de sista åren på 90-talet, alltså 1999 och år 2000, är den genomsnittliga tillväxten fr.o.m. förra året så hög som 2,3 %.

Sådana glädjekalkyler är ett svek mot medborgarna i Sverige. De är ett svek mot långgivarna eftersom det innebär att de prognoser över skuldkvotens stabilisering och nedgång och budgetunderskottets utveckling som Göran Persson skryter så mycket med tyvärr inte är trovärdiga. De bygger på glädjekalkyler i fråga om tillväxt.

Man får erkänna att regeringen i viss mån har litet otur i sin presentation. Så sent som i går kom siffror som visar på en sjunkande framtidstro hos hushållen. De understryker tyvärr påståendet att det finns glädjekalkyler i regeringens siffror. Andelen optimister har på ett enda år halverats. Andelen pessimister vad gäller Sveriges ekonomi har tredubblats under det senaste året. Det är naturligtvis inte svårt att förstå varför, med rekordsvag krona, skyhöga räntor och fortsatt massarbetslöshet. Men det är ett mycket illavarslande bevis.

Fru talman! Det kardinalfel som regeringen gör är att helt strunta i företagarklimat och tillväxt. Så sent som i går sade Göran Persson i Landskrona att det är meningslöst att diskutera tillväxtpolitik så länge det är obalans i statsfinanserna. Detta synsätt är förödande både för statens finanser och för jobben.

Aftonbladet kallar det i dag för en våghalsig strategi. Jag vill rent ut sagt kalla det dumt. Det går inte att klara en bra utveckling för medborgarna i Sverige om man inte har en positiv strategi för att skapa framtidstro och för att främja expansionslust hos enskilda företagare så att man får fram de jobb som faktiskt är nyckeln till en god utveckling.

Göran Persson riskerar med denna proposition att spä på den missstro mot Sverige som allt flera företag just nu möter runt om i världen. Det fina varumärke som "Made in Sweden" faktiskt var tidigare håller nu på att förstöras av regeringen.

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v)

Fru talman! Jag skall instämna med Anne Wibble på en punkt. Det gäller karakteristiken av propositionen, nämligen ordet "svek". Jag tycker också att det finns mycket av svek i dessa förslag. Jag ser också att denna politik i sin förlängning innebär en försvagning och en urholkning av demokratin av det enkla skälet att väldigt många väljare känner sig svikna och börjar ifrågasätta värdet av att gå och rösta över huvud taget.

Det var väldigt många som i höstas röstade för att vi *inte* skulle ha en borgerlig regering och för en ny regering byggd på en vänstermajoritet. Den nya regeringen skulle föra en ny och annorlunda politik i jämförelse med den som bl.a. Anne Wibble mycket ihärdigt förespråkade.

Nu verkar det inte bli på det sättet. Nu verkar det som om den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Centerpartiet kommer att ägna sig åt att genomföra stora delar av just den borgerliga regeringens ekonomiska politik.

Det är klart att väldigt många människor känner sig mycket svikna och frågar sig med all rätt: Vad spelar det för roll vad jag tycker? Vad spelar det för roll om jag går och röstar och lägger min röst på någonting som i alla fall inte blir av sedan?

För någon halvtimme sedan var jag ute ur huset och pratade med de människor som hade samlats utanför riksdagshuset. Det var uppenbart att de var både arga och besvikna – av just det här skälet. Jag kan inte förstå varför inte någon av regeringens förespråkare eller Per-Ola Eriksson gick ut och pratade med dem som har kommit hit och som ville ha svar på sina frågor. Jag hoppas kunna få några svar här. Men det är ett svek, och det innebär i förlängningen ett hot mot demokratin.

Jag vill citera följande rader på sidan 5 i den här propositionen: ”Uppslutningen bakom politiken är dock helt avhängig av att fördelningen av bördorna är, och upplevs som, rättvis. – – – Var och en skall efter förmåga deltaga i den gemensamma strävan”.

Det hade väl varit mycket trevligt om det hade varit så att många hade kunnat uppfatta det här som rättvist och om det hade framgått med all önskvärd tydlighet att alla efter förmåga är med och deltar. Men så är det inte.

Jag kan inte förstå var rättvisan finns i sänkningen av nivån i akassan till 75 %. Jag skulle väldigt gärna vilja ha en sådan här pedagogisk och vällustig förklaring av Göran Persson om hur det kommer sig att det är rättvist att låt oss säga en kommunalarbetare – kvinna eller man – som tjänar 12 000 kr i månaden med detta förslag vid arbetslöshet får en sänkning av inkomsten med 400 kr netto. Däremot får en person – kanske med en akademisk examen och ett någorlunda välbetalt jobb – som tjänar 30 000 kr i månaden en sänkning med noll kronor om han eller hon blir arbetslös. Vad är det som är rättvist med det? En kommunalarbetare, offentligt anställd som tjänar 12 000 kr i månaden och som blir sjuk får 400 kr mindre efter skatt i portmonnän enligt de nya förslagen. Den tidigare nämnda akademikern – kvinna eller man – får ingen förändring av sin inkomst. Jag kan inte förstå rättvisan i detta.

Siffrorna pekar nu i den riktningen att det kommer in mera pengar till statskassan än vad man hade tänkt sig. Vi har ett överskott i en del balanser. Sysselsättningen ökar på en del håll. Men arbetslösheten står kvar och stampar på samma höga nivå. Vari ligger rättvisan när man i det läget försämrar för de arbetslösa och skär ned ersättningen och i övrigt bedriver en ekonomisk politik som innebär arbetslöshet i stora områden?

Kvinnojobben, Göran Persson, försvinner. På samma sida i propositionen som jag tidigare läste ur står också om det rättvisa arbetet. ”Detta arbete är inte minst viktigt från jämställdhetssynpunkt.” Det hade det varit. Men vad händer nu? Jo, kvinnojobben ute i kommunerna – inom barnomsorgen, äldreomsorgen, skolan, fritidsverksamheten

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

och baskulturverksamheten – försvinner. Det är i mycket hög grad våra jobb, Göran Persson.

Det är vi kvinnor som arbetar där i mycket stor utsträckning. Om vi inte jobbar där utan t.ex. står här eller jobbar någon annanstans är vi i behov av att veta att våra ungar har det bra. För att jag skall kunna sköta mitt jobb behöver jag t.ex. veta att min gamla mamma får den vård hon behöver nu när hon ligger inne på sjukhus och att hon får hemhjälp när hon kommer hem. Jag behöver ha den tryggheten för att kunna sköta mitt jobb. Det är viktigt för oss kvinnor om vi skall kunna kombinera familjeansvar och förvärsarbete – och det vill vi. Det är väl det som jämställdhet innebär.

Den här politiken är ett direkt brott mot jämställdhetssträvandena. Eftersom man säger sig ha ambitioner utöver att det skall finnas lika många kvinnor som män på alla ställen, vill jag ha en kommentar av Göran Persson. Hur har ni resonerat? Har jämställdhetsministern inte fått vara med alls? Eller har hon ingenting att säga till om? De frågorna skulle jag vilja ha ett svar på.

Jag tycker också att det här är ett uttryck för ett mycket gammaldags tänkande. Nu handlar det tydligen om att solidaritet inte längre innebär det som de flesta av oss väver in i begreppet, nämligen att de som har skall hjälpa till, stödja, uppmuntra och se till att livet blir dragligt för dem som inte har. Nu är det precis tvärtom. De som inte har jobb eller höga löner skall hjälpa till så att de som har jobb och höga löner skall kunna leva precis som vanligt.

I de delar av samhällsekonomin där det är dåligt skall man skära mer, och när det gäller de delar av samhällsekonomin där det går bra skall man inte göra någonting eller möjligen plussa på. Hur kommer det gemensamma ansvaret som man talar om till uttryck? Ett gemensamt ansvar måste väl rimligen betyda att alla är med och hjälper till och att den som har mer bidrar mer än den som har mindre.

Varför skall inte de delar av samhällsekonomin som går bra, t.ex. exportföretagen, vara med? Varför skall inte de människor som har jobb med hög lön vara med? Det vore väl trevligt för dem att få bidra till allas vårt gemensamma arbete för att få det här landet på fötter. Jag kan inte begripa rättvisan och solidariteten i en politik där de som har det sämst skall bidra mest. Jag vet att Göran Persson har en viss pedagogisk talang. Jag vill gärna se att han utvecklar den.

Jag skulle också vilja ha svar på frågan hur vi kan få bättre finanser i det här landet om vi gör på följande sätt. Det skall försämras på familjepolitikens område, och barnbidragen skall sänkas – ett paket som kostar tre miljarder. A-kassa och sjukförsäkringen skall försämras – ett paket som kostar fyra miljarder. Dessa sju miljarder skall användas till att sänka momsens generellt på maten. På vilket sätt bidrar det till att komma till rätta med statens underskott? På vilket sätt bidrar det till att skapa rättvisa och solidaritet? Någon har kallat det för gåsleversocialism. Oxfilén blir uppenbarligen billigare för den som har råd. Filmjölken och blodpuddingen kostar väl ungefär vad de kostar. Var är rättvisan och solidariteten, Göran Persson? Det undrar jag. Jag vet att det är väldigt många med mig som gör det.

Vi undrar också var nytänkandet finns. Det är uppenbart att även om det blir plus på en mängd konton, mera pengar rinner in och bytesbalansen går med överskott, står arbetslösheten kvar och stampar. Den nya tekniken innebär faktiskt att det går åt färre människor för att göra en hel del jobb. Hur skall vi då använda frukterna av den nya tekniken? Skall vi ha massarbetslöshet eller skall vi tänka om på arbetslivsområdet? Skall vi någon gång våga säga att vi kan fördela även arbetstiden mera rättvist?

Skall vi någon gång påbörja en förkortning av arbetstiden? Det är en framtidsreform, och snart kommer det att bli uppenbart för var och en att den är en nödvändighet. Skall vi någon gång sätta stopp för över-tidsuttaget?

Skall vi någon gång koppla in på det spår som innebär miljöomställning, investeringar i ny teknik, ekologiskt byggande – det som är framtiden? Det finns inte en rad om framtidens lösningar i det här dokumentet, Göran Persson. Sedan kan man tala om att man skall bli herre i eget hus. Enligt min uppfattning finns det alldeles för många herrar i detta hus och framför allt i de andra hus där man styr och ställer och som regeringen bara rättar sig efter. Det är ingen frihet att göra precis som den finansiella marknadens aktörer vill. Politiken skall stå över – inte springa efter.

(Applåder)

Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Vi i de gröna protesterar mot förslagen som slår mot sjukvården, skolan och den sociala omsorgen! Att inte kompensera kommuner och landsting för höjda egenavgifter betyder att besparingar tvingas fram på just dessa områden. Vi protesterar också mot sänkningen av ersättningsnivån i bl.a. arbetslöshetsförsäkringen. Den är orättvis och drabbas i hög grad de som har det mycket svårt redan som det är. En sänkning av ersättningsnivån även för låginkomsttagare leder till att allt fler tvingas ta socialbidrag för att klara sig. Då blir det mindre pengar kvar i kommunerna till skola, vård och omsorg. Vi instämmer i protesterna mot dessa försämringar som just nu förs fram utanför riksdagshuset.

Det är välfärdens kärna som nu drabbas av regeringens och Centerpartiets uppgörelse. Både Socialdemokraterna och Centerpartiet sviker sina vallöften att inte spara på vård, skola och omsorg. Ni sviker era löften att slå vakt om dem som är mest ekonomiskt utsatta.

De gröna sviker inte. Vi kräver att ersättningsnivån för låginkomsttagarna i socialförsäkringarna bibehålls. Halvera i stället ersättningen för den del av inkomsten som ligger över 12 000 kronor per månad. Då sparar vi mer på bidragen till dem som har det hyfsat, och framför allt till dem som har höga inkomster. En fjärdedel av statens utgifter är ofinansierade. Då har vi inte råd att ge dem med bättre inkomster högre ersättningar och bidrag än dem som har låga inkomster.

Med vårt förslag till besparingar i socialförsäkringarna sparar vi ca 2 miljarder kronor mer än regeringen och Centerpartiet. Med vårt förslag behöver vi inte som regeringen och Centerpartiet ta till en sänkt

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

matmoms för att i någon mån kompensera hushållen. Med vårt förslag sparar vi nästan 10 miljarder kronor mer utan att slå mot låginkomsttagarna. Med vårt förslag kan vi kompensera kommunerna och därigenom slå vakt om välfärdens kärna: vården, omsorgen, och skolan.

Fru talman! För att undvika eventuella missförstånd vill jag redan nu framhålla att vi inte har något emot sänkt matmoms i sig. Tvärtom föreslår vi i vårt paket med skatteväxlingar att man skall sänka moms på mat om man samtidigt höjer miljö- och energiskatter. I det växlingspaketet ingår också sänkta arbetsgivaravgifter. Förslaget är neutralt i den meningen att det totalt sett varken innebär höjd skatt eller sänkt skatt. Däremot har det positiva effekter på sysselsättning och miljö, och därmed också på ekonomin som helhet.

Det här är inte första gången som vi i De gröna i riksdagen, i motioner, i debatter och i diskussioner med regeringens företrädare för fram förslaget om brutet tak i socialförsäkringarna. Behåll ersättningsnivån 80 % för inkomster under 12 000 kr per månad, halvera ersättningsnivån för den del av inkomsten som överstiger 12 000 kr. Redan i valrörelsen förra året krävde vi att staten i första hand skall spara på bidrag och ersättningar till dem som har råd och att låginkomsttagarna skall undantas. Vi får starkt stöd för förslaget från en rad fackliga organisationer, från delar av näringslivet och också ifrån många i andra partier.

Motargumentet, för det finns såvitt jag vet bara ett, är att man då lämnar den s.k. inkomstprincipen, vilket antas undergräva medelklassens förståelse för bidrag till utsatta grupper. Jag säger förmodas, eftersom jag inte har sett till något sakligt argument att det skulle vara så. Tror ni verkligen att det skulle bli en skatterevolt i Sverige enligt kalifornisk modell om medel- och höginkomsttagarna fick någon hundralapp mindre i månaden från staten då de är sjuka eller arbetslösa? De skulle ändå få väsentligt mycket mer än de sjuka och arbetslösa låginkomsttagarna. Tror ni verkligen att det skulle upplevas som en stor och hemsk orättvisa? Vi tror inte det. Tvärtom tror vi att förståelsen skulle vara utomordentligt stor, i synnerhet som besparingarna bidrar till en budgetsanering som på sikt ger lägre räntor och starkare svensk valuta.

Socialdemokraternas principiella motstånd till att spara mer på dem som i dag får störst ersättningar i socialförsäkringarna är svårt att begripa. Än svårare är det att förstå varför man tvingar fram besparingar som särskilt slår mot låginkomsttagare och som samtidigt urholkar välfärdens kärna. Varför, Göran Persson, denna halsstarriga principfasthet när det gäller att slå vakt om dem som har det bra ställt på bekostnad av dem som har det sämst? Det kan väl ändå inte vara god socialdemokratisk politik? Och varför, Per-Ola Eriksson, ställer ni i Centerpartiet upp på besparingar som så tydligt strider mot den politik som ni annars påstår er företräda?

De här besparingsförslagen slår också hårt mot jämställdheten. 57 % av alla kvinnor under 24 år med barn är i dag arbetslösa. De skall nu få sänkt ersättning oavsett hur låga inkomster de än har, och det har de ofta, om regeringens och Centerpartiets förslag går igenom. När nu vården, omsorgen och skolan drabbas av ytterligare neddragningar som

en följd av regeringens och Centerpartiets gemensamma vårbudget blir det främst kvinnor som drabbas av arbetslösheten. Det vet vi, det vet regeringen och det vet Centerpartiet. Varför sviker ni kvinnorna, och varför ger ni upp jämställdheten i ert missriktade sparnit?

Fru talman! Sparnit behövs. Men det räcker inte med den nettobesparing på 3,6 miljarder som regeringen och Centerpartiet nu har snickrat ihop. Underskottet är ju ett par hundra miljarder, och statsskulden är på ca 1 400 miljarder. Under våren har vi också sett hur räntorna åter stiger och hur kronkursen ytterligare försvagats. Ändå tror regeringen och Centerpartiet på en tillväxt nästa år på ca 2,9 %, vilket är OECD-genomsnittet, trots att vi i flera år legat ca en halv procentenhet under, och trots våra stora ekonomiska bekymmer. Risken är stor att denna förhoppning inte infrias. Det finns en uppenbar risk att Göran Perssons vältalighet och domptörkraft inte räcker för att sänka räntor och stärka valutan. Vi behöver redan nu betydligt större budgetförstärkningar.

Vi borde kunna spara på det militära försvaret. De beställningar av försvarsmateriel som skall beslutas här i riksdagen nu i vår bör kunna minskas med 10 miljarder. Den besparingen borde vi ta vara på. Varför skall Sverige, i förhållande till sin storlek, ha ett jättelikt och dyrbart försvar? Visste ni att militären faktiskt får mer pengar nästa år om regeringens förslag går igenom? Vi i De gröna anser att det är en slösaktig och helt felaktig politik.

Spara kan vi också på dyra motorvägar och kostsamma broar. Visste ni att anslagen till vägar av den lyxiga och minst lönsamma typen har flerdubbplats under senare år samtidigt som underhållet av vägarna och bidragen till enskilda vägar blivit sämre? Det betyder att vägar som är livsviktiga för industrier och för lokalsamhällen tillåts rämna, samtidigt som statusfyllda lyxprojekt prioriteras. Förra våren tvingades vissa skogsindustrier stänga veckotals, eftersom vägarna var så dåliga att de stängdes av. Snart får vi uppleva samma elände igen. Vi skulle kunna förbättra basstandarderna på vägarna och samtidigt spara flera miljarder varje år bara vi slapp fler onödiga motorvägar och statusbroar. Dessa nya motorvägar och statusbroar är också allvarliga miljöhöjningar som i sig undergräver samhällsekonomin på längre sikt.

Sammantaget kan vi i De gröna redan nu se rimliga budgetförstärkningar i storleksordningen 10, kanske uppåt 15 miljarder kronor utöver vad regeringen och Centerpartiet nu föreslår.

Fru talman! Det är egentligen ganska betecknande att just Centerpartiet har gått in i en ekonomisk uppgörelse som nästan helt saknar miljöhänsyn. Det gäller den ekonomiska politikens allmänna inriktning, där inte ett ord finns om anpassning till miljökrav eller långsiktigt hållbar utveckling. Det är som om miljöproblemen och de stora ekonomiska förluster de medför inte fanns. Det gäller också i detaljerna, där det redan alltför snåla bidraget till kalkning av sjöar minskas och miljöforskningen stryps.

Centern har fått igenom ett antal punkter, men det är i första hand sådant som gynnar deras traditionella intressen bland markägare och jordbrukare. Om morgonens nyhetsprogram i radio hade rätt har också

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

uppgörelsen smitts under återkommande frukostmöten på just LRF:s högkvarter. Det är betecknande.

Men det räcker nu inte med att bara gmeta och spara. Vi måste också få bättre fart på företaget. Vi måste få till stånd ökade investeringar i näringslivet, och vi måste inte minst få rimliga spelregler för penning- och valutamarknaden. Marknadens terror över politiken får inte accepteras. Det är dags för Göran Persson att tillsätta en parlamentarisk utredning för att ta fram förslag till hur vi får rimliga spelregler för penning- och valutamarknaden.

(Applåder)

Anf. 8 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Det är djupt tragiskt att regeringen denna vår har förtuttit möjligheten till en bred, förtroendeskapande och i ordets mening nationell samling för Sverige. Jag beklagar detta djupt. Jag kan förstå de partistrategiska överväganden som har lett fram till den politiska uppgörelse vars resultat vi har på riksdagens bord i dag. Det är bra att regeringen lägger fram en proposition som är förankrad över blockgränsen. Men tyvärr är detta en pyrrusseger. Det är en seger för partistrateger och ett monument över ett historiskt tillfälle att ta Sverige ur krisen.

I stället väljer regeringen igen att skjuta upp det nödvändiga. Den fortsätter att kupera svansen kota för kota. Det är något som gör onödigt ont, och det är knappast förtroendeskapande vare sig hos den behandlade eller hos omgivningen. Dagens paket har faktiskt både ett för magert innehåll och dito avsändare för att skapa det förtroende som skulle kunna få ner arbetslösheten och räntorna rejält.

Nu har Ingvar Carlsson och Göran Persson, i en något ödmjukare framtoning än tidigare, börjat sin vandring bort från återställarpolitikens återvändsgränder. Det är bra.

Fru talman! Jag vill uttrycka mig rakt på sak. I Sverige får vi dras med en sjunkande krona och ett ränteläge som kräver fler och fler besparingar och uppoffringar helt enkelt därför att personkemin mellan Ingvar Carlsson och Carl Bildt inte lär fungera. Det lär ju även vara personkemin som har styrt ödet fram till dagens proposition. Visst är personkemin en realitet i politiken. Men i ett tidevarv, fru talman, där vi har sett Nelson Mandela och F. W. de Klerk ta varandra i handen och staka ut en gemensam framtid och där Israels premiärminister Rabin och PLO-ledaren Arafat finner att de har ett gemensamt öde framstår det som en ynkedom att inte Sverige i detta krisläge kan få se ett allvarligt menat handslag mellan socialdemokraterna och de tidigare regeringspartierna.

Det är denna breda samling för nationens väl som alla väntar på. Det svenska politiska systemet har nu en relativt kort tid på sig att politiskt och strukturellt finna vägen ut ur moraset. Den kompletteringsproposition som i dag lagts på riksdagens bord är vägd och befunnen för lätt. Prognoserna bygger på en optimism som är mycket svår att spåra utanför regeringskansliets värld.

Om inte förtroendet för svensk ekonomi kraftfullt återställs denna vår är det stor risk att statsskulden inte slutar att växa, som regeringen tror och hoppas på.

Fru talman! Jag hade uppriktigt hoppats att dessa hedervärda och kraftfulla nappatag med statens utgifter någon gång skulle bära frukt. Men det är nog en relativt djärv hypotes regeringen litat till när den nu bygger sina beräkningar på att dagens högkonjunktur skall bli kanske historiens längsta och sträcka sig bortom sekelskiftet.

Fru talman! Nu fordras det en politisk överenskommelse med en bred förankring i riksdagen för att möta den bristande tilltron till politikens förmåga att ta Sverige ur krisen. Det behövs ett program och en uppgörelse som åtminstone under åren fram till 1998 års val får stå i centrum för de politiska ansträngningarna och där partitaktiken helt läggs åt sidan. En sådan förtroendechock åstadkoms, förutom naturligtvis av att den stöds av ett brett politiskt spektrum, genom sitt innehåll. Det kan vara vitamininjektioner för nyföretagande, ansträngningar och utbildning, att man slimmar statens och kommunernas utgifter samt ett skattetryck som belastar oss som tar del av de offentliga tjänsterna i dag och som inte trycker våra barns spåda axlar.

Om en sådan uppgörelse inte kommer till stånd omedelbart blir de åtgärder som senare fordras mångdubbelt mer omfattande och smärtsamma. Att detta främst går ut över de svagaste grupperna i samhället har vi redan kunnat konstatera i dagens proposition.

Framtiden har inga lobbyister, sade Göran Persson i en tidigare framtidsdebatt. Det stämmer.

Fru talman! Jag önskar att vi alla kan se våra barn och eventuella barnbarn – deras ansikten, deras framtidsdrömmar och förutsättningar – framför oss när vi diskuterar landets ekonomi. Det är faktiskt detta det handlar om.

Jag är medveten om att regeringen har inbjudit riksdagens partier till partiledaröverläggningar om det s.k. konvergensprogrammet den 5 maj. Vi kristdemokrater kommer att konstruktivt delta i arbetet för att få fram ett program som uppfyller de uppställda kriterierna. Det sker inte för EU:s skull utan för Sveriges skull. Den dag som Sverige uppfyller dessa kriterier har vi också fått ordning på Sveriges ekonomi. Då klarar vi jobben och då klarar vi välfärden.

Det enda rimliga i detta svåra läget för nationen är att socialdemokraterna bjuder in de tidigare regeringspartierna till överläggningar som tar sikte på en fast samverkansform av den typ som med framgång prövades i Danmark under 80-talet. Låt nu samtalen om konvergensprogrammet bli en start för ett sådant brett samarbete! En överenskommelse som inkluderar både socialdemokraterna och den förra regeringen skulle tillsammans med ett konkret program bli den förtroendekorrektur som krävs för att värna välfärden och skapa förutsättningar för nya jobb.

I detta läget anländer dagens proposition, detta röd-gröna paket. Det är visserligen skarpt, men det har klart otillräckliga ambitioner, Göran Persson. Det gäller särskilt om minskad arbetslöshet genom

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

ökad tillväxt i landets små och medelstora företag är den strategi som på lång sikt skall sanera statens finanser.

Regeringen litar fortfarande mest på den internationella konjunkturuppgången och AMS s.k. åtgärdsvolym. Men de tillväxtskapande inslagen för nya jobb i näringslivet är fortfarande alltför få. Här saknar regeringen tydligen fortfarande en fungerande ideologisk kompass och en långsiktigt hållbar strategi. Detta måste ni nu våga ta tag i, Göran Persson. Annars kommer ni bara att få fortsätta med raden av smärtsamma sparpaket.

Ni förslår nu att kommuner och landsting, vård och omsorg, de arbetslösa, de gravt handikappade och världens fattigaste genom ytterligare indragningar av biståndet skall bekosta sänkningen av moms på mat. Detta är icke rimligt. Jag tror att en socialdemokratisk valsedel av de allra flesta på valdagen uppfattades som ett ganska betryggande försäkringsbrev mot en sådan utveckling. Så blev det alltså inte. Liksom i budgetpropositionen är det en mycket förvånande fördelningspolitik som Socialdemokraterna och Centerpartiet lägger fram här. Man känner inte igen sig, i synnerhet inte om man ställer förslagen i kontrast mot vad ni sade och gjorde i opposition.

En bredare uppgörelse, ett bredare urval av både spar- och jobbstimulerande åtgärder hade kunnat ge en bättre och för nationen mer samlande saneringsprofil. Om man nu skall sänka moms är det, som vi kristdemokrater har föreslagit, tjänstemomsen man bör välja. Det skulle öka hushållens köpkraft och skapa nya jobb i den till döds beskattade tjänstesektorn

Fru talman! Det som lyckades i Danmark, och som nu också verkar kunna lyckas i Finland, borde också kunna lyckas här. Låt oss tillsammans göra vad som måste göras, men bollen ligger trots allt hos regeringen. Vi kristdemokrater är beredda att i nationens intresse vara med och ta ansvar för Sverige.

Anf. 9 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag skymtar en bitterhet hos vissa av debattdeltagarna, ett slags känsla av att ha blivit lämnad vid sidan om som gör att attackerna är fullständigt sanslösa. Jag vill då bara erinra er som nyss stått här i talarstolen om att ni har motionsrätt. Ni kommer att få redovisa alternativen, och vi kommer så småningom att här i kammaren få diskutera alla dessa fantastiska utfall där ni *både* kräver mer av besparingar och mindre av besparingar *och* beskyller för högerpolitik och för vänsterpolitik. Det är fullständigt osammanhängande.

Vi har lagt en proposition som är en konsekvent del av ett program för att sanera de offentliga finanser som har varit totalt körda i botten.

Det som kanske förvånar mig mest, fru talman, är det jag hör när jag lyssnar till förra finansministern, som talar om svek och som inte med ett ord redovisar det som rimligen borde vara det liberala alternativet, men som inte antyder hur hon tänker lägga om den politik som förde oss in i moraset. Det är så bittert att det blir fräckt när hon dessutom börjar beskylla mig för att stå för glädjekalkyler – en finansminister som själv redovisade kalkyler över statsfinansernas utveckling

som byggde på en långsiktig 4-procentig tillväxt och på räntor lägre än Tysklands. Då skulle hon möjligen få ihop det hela. Hon talar om sanslösa räntenivåer – en person som manövrerade in Sverige i ett ekonomisk-politiskt läge där vi nådde 500 % ränta. Skam går på torra land – det finns ju ett sådant uttryck.

Jag hade inte önskat den här typen av debatt, utan jag skulle gärna ha sett att också Folkpartiet hade kastat litet av bitterheten över bord och anslutit sig i ett konstruktivt samtal om hur vi nu skall ta ansvar för vårt fina land. Heder åt Centern för att ha orkat göra det!

Jag blir inte mindre förvånad när jag hör Gudrun Schyman. Vänsterpartiet har ju varit med länge och tagit beslut som säkert arbetslösa, sjuka och andra upplevt som oerhört utmanande. Där har Vänsterpartiet varit med och orkat ta beslut. I dag säger Gudrun Schyman: Nu strömmar ju pengarna in igen. Därmed antyder hon att man kan börja lätta på plånboken.

200 miljarder kronor, Gudrun Schyman, är underskottet för 1994/95. 20 miljarder i nya räntor resulterar det i nästa år. Driv inte den gamla klassiska populistiska linjen att det finns hur mycket pengar som helst att fördela! Fall inte tillbaka i de gamla hjulspåren, utan vårda det som Vänsterpartiet har nått under höstens överläggningar!

Den fördelningspolitiska profilen är nästa stora angreppspunkt. Gudrun Schyman vet, och det framgår också av propositionen, att de åtgärder som vi har lagt ut under detta långa program är så formulerade att de faktiskt lägger 30 % av bördorna på de 10 % av hushållen som tjänar mest och 5 % av bördorna på de 10 % av hushållen som tjänar minst. Det framgår av dagens proposition, och det har framgått av budgetpropositionen. Detta är resultatet av att vi faktiskt också har tagit pengar från dem som har råd att bidra litet mera.

Har Gudrun Schyman glömt värnskatten? Har Gudrun Schyman glömt kapitalsskatt höjningarna? Har Gudrun Schyman glömt att vi stoppade borttagandet av förmögenhetsskatten? Det gäller ju allt det som är nödvändigt att göra för att faktiskt kunna begära av människor i mindre ekonomiska omständigheter att de också är med och bidrar.

Man talar om fördelningspolitik och om offentliga finanser och säger: Det är för barnens skull som vi motsätter oss regeringens förslag. Men, Gudrun Schyman, det är ju dessa barn som skall betala de stora underskott som vi har dragit på oss. Det är en generationsfråga av enorma mått. De 20 miljarderna i räntor skall inte betalas bara nästa år utan också året därefter, året därefter och året därefter för ett enda års underskott. Den fördelningspolitiska dimensionen mellan generationer är också något som måste vägleda politiken.

Det är populärt att motsätta sig besparingar och att göra en statisk beskrivning exakt av hur det slår i dag. Men vi skall ju möta människor också i nästa lågkonjunktur, och vi skall möta människor om ett decennium. Då måste det faktiskt vara en sådan utformning att det vi gör i dag innebär att vår generation tar sin del av bördan och gör det på ett sådant sätt att de starkaste bär den tyngsta delen. Det är så, och detta är någonting som vi icke har gjort avsteg från.

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Också ni i Vänsterpartiet får, liksom alla andra riksdagspartier, i fortsättningen vara med i utskotten och ta ansvar. Glid inte tillbaka, Gudrun Schyman, till den argumentation där det fanns hur mycket pengar som helst att lova ut och till det som genom en slapp högerpolitik så småningom försatte landet i statsfinansiellt förfall!

Bo Lundgren gör sig också skyldig till en attack på propositionen som det är svårt att lämna oemotsagd. Han talar om att vi nu skall dra in moms tidigare från företagen – pengar som de skulle ha kunnat använda till att investera i nya jobb. Men tala samtidigt om, Bo Lundgren, att förslaget finns efter en direkt beställning av den tidigare regeringen och den tidigare regeringens skatteminister! Och tala om, Bo Lundgren, att den skatteministern hette Bo Lundgren!

Det får väl vara någon måtta på hur man kan dra en argumentation. Det måste finnas någon typ av ansvar för det man står för och det man gör.

Vi skiljer oss i vårt förslag från Bo Lundgren på en punkt: Vi har tillsammans med Centerpartiet diskuterat fram rimligare villkor för de små företagen jämfört med Bo Lundgrens utredningsdirektiv.

Jag tycker nog också att Bo Lundgren skall vara försiktig när han angriper propositionen som gnetande. Jag såg att hans partiledare i dag betraktat 3,6 miljarder kronor som felräkningspengar. Det är just den attityden som har försatt oss i bekymmer.

Vi i Sverige får gnetta i de offentliga finanserna, och vi måste gnetta. Vi kommer att få spara krona för krona och ta ner underskotten, och vi har nu greppet om dessa offentliga finanser. Men vi kommer att tappa det i det ögonblick man börjar att föraktfullt uttala sig om sparpolitik och statsfinansiellt ansvar som någonting som är gnetande. Fall inte i den gropen igen, därför att det var den ni grävde under er regeringstid.

Bo Lundgren talar om att det är de små och medelstora företagen som politiken måste ge tillväxtkraft. Men det finns 50 000 personer som kommer ihåg att de under hans experiment som skatteminister fick gå till tingsrätten och lämna in sin konkursansökan. Spåren förskräcker. Vi har provat det där.

Uthållig tillväxt går det att uppnå enbart om vi klarar att sanera statsfinanserna. Det är där koncentrationen och kraften sätts in.

Jag tar gärna emot Mats Odells utsträckta hand i den meningen att vi nu diskuterar konvergensprogrammet. Låt oss göra det mellan samtliga riksdagens partier, på statsministerns inbjudan. Det är en god politik, och det är en god idé.

Men låt oss då också ha klart för oss att det kommer att krävas att man orkar fatta den typ av svåra beslut som vi föreslår. All vacker retorik i världen, allt borttrollande av tidigare insatser är ingen meningsfull åtgärd om man vill ta ansvar. Det är faktiskt regeringens uppgift att ta ansvar och riksdagens uppgift att vara med och dela ansvaret samt att handla och inte fastna i något slags tröstlöst gräl om detaljer och enskildheter. Läget är farligt. Vi måste faktiskt se till att vi gemensamt tar ansvar för vårt fina land.

Anf. 10 BO LUNDGREN (m)

Fru talman! I minst ett avseende delar jag Göran Perssons ambition, att klara ut problemen för Sverige. Sedan tycker jag att Göran Persson skulle sluta med försöken att säga att alla problem i Sverige uppkom och skapades under perioden 1991–1994, när Anne Wibble och jag delade Finansdepartementet.

För att undvika en upprepning, låt mig citera det som sägs på s. 20 i Göran Perssons kompletteringsproposition om vad som orsakade krisen: ”Överhettningen i den svenska ekonomin under slutet av 1980-talet ledde till en urholkning av näringslivets konkurrenskraft. Efter den snabba kreditexpansionen under andra hälften av 1980-talet sjönk fastighetspriserna och stora kreditförluster drabbade banker och finansinstitut. Hushållssparandet ökade dramatiskt och investeringarna föll till en historiskt låg nivå; något som inte är förenligt med en stabilt hög tillväxt.”

På 80-talet satt Göran Persson i regeringen och var delansvarig för det som inträffade, det som vi fick ta över. Inte minst jag själv fick hantera den bankkris som blev följden av ert 80-tal.

Jag känner ingen bitterhet, men jag känner faktiskt ibland förtvivlan över att man förefaller så låst av det gamla att man inte ser problemen. Det gäller faktiskt att se till att människor som i dag är arbetslösa får jobb, för deras egen värdighets skull, för deras ekonomis skull och för Sveriges ekonomis skull – helheten.

Då säger regeringen i kompletteringspropositionen att ungefär en halv miljon människor fortfarande kommer att vara arbetslösa år 2000. Det är en kapitulation som inte är acceptabel, inte för mig i alla fall. Använd nästa inlägg, Göran Persson, till att förklara vad som är regeringens strategi när det gäller att skapa förutsättningar för de hundratals nya jobb ute i företagen som vi behöver!

Det kan inte vara att dra in likviditeten från företagen. Det är 8 miljarder som de måste låna upp i så fall. Det är inte så lätt att göra i dagsläget. Vill man ta fram det i eget kapital, vilket är det bästa, har Göran Persson återinfört den dubbla skatten som försvårar också den saken.

Sedan tror jag att Göran Persson, som väl känner till förhållandena, vet att utredningar och breda utredningsdirektiv som gäller skattebetalning och uppbörd i största allmänhet inte behöver innebära att man fullföljer dem. Jag lät till och med ett par av den föregående regeringens utredningar fortsätta att arbeta när jag hade blivit skatteminister, i full förvisning om att de förslagen inte borde genomföras. Men jag tycker alltid att det är bra att ha ett gott beslutsunderlag, oavsett om man fullföljer besluten eller inte. Det hade aldrig varit fråga om att lägga fram förslag om förkortad kredittid för de mindre eller de större företagen på det sätt Göran Persson gör.

Det talas i den här debatten också mycket om breda lösningar, och det är inget fel. Jag skulle själv kunna tänka mig att sitta uppe hos Göran Persson och resonera om en riktig politik. Men en bred uppgörelse eller en smal uppgörelse om någonting som inte räcker till, om någonting som är fel gör inte saken bättre. Det väsentliga är innehållet i en politik, inte hur många som delar politiken, om den råkar vara felaktig och inte räcker till. Det är uppenbart att inte heller uppgörelsen mellan

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Centern och Socialdemokraterna har fått det förtroende som tyder på att det är ett riktigt innehåll i paketet.

Det som är bekymmersamt är också att när vi får reaktioner med hög ränta och svag krona, som vi har, ser vi statsministern och ibland finansministern gå ut och tala om att det är marknadens fel. Marknaden är faktiskt alla de människor som sparar för sin pensionering. Det är LO:s fonder som vill ha liten risk och bra avkastning och som inte litar på Göran Persson. Det är det som är problemet. Man litar inte på Göran Perssons politik. Faran med att skylla på marknaden är att man kan tro att regeringen inte tänker ändra politik ens i framtiden för att åstadkomma de nya jobben och den tillfredsställande budgetsaneringen. Det är ett problem.

För vår del har vi ambitionen att skapa högre tillväxt i Sverige än i jämförbara länder, inte lägre, att se till att vi får så många nya jobb att risken för långtidsarbetslöshet elimineras. Då krävs det tillräckliga och trovärdiga besparingar som gör att vi kan stabilisera statsskulden och sedan minska den på ett trovärdigt sätt. Det är det enda som får ner räntorna. Då räcker inte kompletteringspropositionen.

Det gäller att sänka skatten på arbete, inte att höja den, och att särskilt göra det för tjänstesektorn och på investeringar. Det gäller att åstadkomma en rejäl satsning på utbildning för att alla, unga och gamla, de med arbete och de utan arbete i Sverige i dag skall få bättre möjligheter till jobb i framtiden, välbetalda jobb, så välbetalda som möjligt.

Vi måste fullfölja avregleringar och återställa de återställare som försämrade arbetsmarknadens sätt att fungera. I kompletteringspropositionen skriver faktiskt regeringen själv att arbetsmarknadens funktionsätt är vitalt för ekonomins framgång och för saneringen av statsfinanserna. Då kan man inte försämla dess funktionsätt.

Som jag sade i mitt första inlägg går det att komma ur krisen, men det kräver en omläggning av politiken. Det finns parlamentariska förutskättningar för en sådan omläggning av politiken. Bollen ligger hos Göran Persson och regeringen.

Anf. 11 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! Jag har med stort intresse lyssnat på de olika debattinläggen, inklusive Bo Lundgrens båda anföranden. Även om det finns en del politisk retorik och partipolitiska inslag utifrån rent moderata egoistiska intressen, slår Bo Lundgren trots allt an en ganska lågmäld ton jämfört med vad vi ibland brukar höra från moderat håll. Frågan är, herr talman, om det bara är en medfödd egenskap hos Bo Lundgren eller om det finns någon annan orsak till detta tonläge.

Roy Ottosson hade inte hunnit läsa särskilt mycket i kompletteringspropositionen. Han har missat hela avsnittet om miljön som en viktig del i den ekonomiska politiken. Där talas det om en uthållig ekonomisk tillväxt och om ett skattesystem som styr miljön, det talas om kretsloppssamhällets möjligheter för nya jobb, för nya företag och för nya investeringar. Men tids nog kanske Roy Ottosson hinner fram

till de sidorna. Jag tror mig veta att Roy Ottosson innerst inne hyser sympati för avgörande inslag i det här gemensamma dokumentet.

Det väsentliga i uppgörelsen mellan regeringen och Centerpartiet är att vi sänker utgiftstrycket, framför allt inför kommande lågkonjunkturer. Vi måste hindra den utveckling som lett till att vi de tre fyra senaste lågkonjunkturerna upplevt ständigt stigande statsskuld och att vi blott med nöd och näppe kunnat balansera budgeten när högkonjunkturen har kulminerat och vi gått in i nästa lågkonjunktur.

För att få en långsiktig balans i statsfinanserna krävs besparingar och strukturella förändringar. Det är kännbart, särskilt kännbart och smärtsamt för de människor som får se sänkta socialersättningsnivåer, höjda läkemedelskostnader, m.m. Det är också kännbart för kommunerna. Men det är en nödvändig del i omställningen av ekonomin.

Denna politik behöver kompletteras med fördelningspolitiskt anpassade skattesänkningar, och det sker genom sänkningen av matmomsen, som ger mest till dem som har de trängsta ekonomiska marginalerna. En del i denna kammare som har sången om sänkta skatter på repertoaren kanske inte alltid inser detta. För dem handlar det som regel om att sänka skatten i toppen, för dem som har de bästa ekonomiska villkoren. Men nu handlar det om en skattesänkning som även kommer låg- och mellaninkomsttagare likaväl som barnfamiljer till del.

Sänkningen av matmomsen påverkar KPI och är en långsiktigt viktig åtgärd, men den ger också något åt barnfamiljerna, t.ex. till tvåbarnsfamiljen, som får en skattesänkning på ca 300 kr per månad. Villken skattesänkning i toppen, för dem som har de bästa villkoren, får den effekten?

Jag noterade med viss förvåning att Gudrun Schyman ifrågasatte sänkningen av matmomsen. Är det inte bra för dem som har smala ekonomiska marginaler att de får köpa oxfile någon gång? Eller menar hon att det bara är de som skall leva på den kost som Gudrun Schyman talade om, blodpuddingen och filmjölken?

Herr talman! Detta var ett av de mest förvånansvärda anföranden som jag hört komma från Gudrun Schymans håll under den tid som jag har haft möjlighet att följa hennes inlägg i den här kammaren.

Jag måste ställa frågan till moderater, folkpartister och vänsterpartister om vilka alternativ de har. Vill man att vi skall sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna? Vilka skatter skall vi sänka? Eller skall det betalas högre skatter? Vi har en matmoms om 21 %. Är alternativet att höja den? Vi vet ju att vi måste göra strukturrationaliseringar i vårt momssystem.

Till sist, herr talman, har vi från Centerns sida flera gånger, med början under valrörelsen 1994, pläderat för en nationell samling. Den frågan tillhörde inte dem som tilldrog sig det största politiska intresset, men krisen är inte löst, och det krävs nu att vi tar gemensamma tag. Men den nationella samlingen får inte bara omfatta Centerpartiet och Socialdemokraterna, utan den måste omfatta alla i riksdagen ingående partier, alla de 349 ledamöterna, och för den krävs också att vi förmår se litet längre än till de närmaste dagarna. Vi måste också se till de långsiktiga effekterna.

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tror inte att vi skall räkna med glädjefnatt från marknaden på grund av enstaka åtgärder. Det blev det inte ens när Bo Lundgren var i farten som statsråd. Men för den nationella samlingen krävs också att fackliga organisationer, industriförbund, SAF, LRF och andra typer av organisationer deltar i arbetet med att ta Sverige ur den ekonomiska krisen. Vårt land är för bra för att vi skall låta det förfalla i ekonomins träskmark.

Anf. 12 ANNE WIBBLE (fp)

Herr talman! Om Göran Persson vill lyssna skall jag kommentera det som han sade. Men jag kanske då avbryter ett viktigt samtal, det som han just nu för, om nya, stiliga förslag.

Jag är för Sveriges skull ledsn över att propositionen är otillräcklig, men jag är ganska glad över att jag inte är ansvarig för den. Den är otillfredsställande, och det skulle kännas konstigt att vara medansvarig för någonting som är dåligt. Däremot är den mycket besvärande och bekymmersam för Sveriges medborgare.

Jag kan förstå att Göran Persson säger att han inte hade önskat denna typ av debatt. Det måste naturligtvis ändå vara litet obehagligt för ledande socialdemokrater att påminnas om skillnaden mellan vad de sagt under valrörelsen och tidigare i år och det som de nu genomför. Sveken i fråga om kommunpolitiken, a-kassan och jobben känns naturligtvis besvärande, och jag förstår mycket väl att Göran Persson helst skulle vilja föra en helt annan sorts debatt. Det kanske rent av är så att han skäms en aning, och det är inte alldeles opåkallat.

Jag skulle faktiskt vilja nämna ytterligare ett svek, nämligen mot kvinnorna. Jag har nämnt utvecklingen i kommunerna, som verkligen inger betydande oro och som gör det ännu mer angeläget att ha en positiv politik för att möjliggöra för många kvinnor att gå till andra jobb. Det finns ett ganska litet anslag i budgeten som handlar om stöd till kvinnligt nyföretagande. I detta ganska blygsamma stöd till kvinnors möjligheter att starta företag skall man nu skära bort en fjärdedel. Man kan jämföra detta med att 2 miljarder, dvs. 2 000 miljoner kronor, skall satsas på ett byggprogram som i allt väsentligt bidrar till manliga jobb. Jag måste säga att det är ganska uppenbart att detta svek mot kvinnorna måste tillföras listan över socialdemokratiska svek.

Folkpartiets förslag kommer att redovisas i sinom tid, innan motionstiden går ut. I dag är det regeringens förslag som är föremål för diskussion, och de ger tyvärr anledning till denna kritiska inställning.

Göran Persson nämnde jobben, och det vore skam annars, men det som han sade var anmärkningsvärt och extremt. Han sade nämligen att det är Anders Sundström som skall klara jobben. Tala om glädjekalkyl! De siffror som redovisas i Göran Perssons proposition är en glädjekalkyl över den ekonomiska utvecklingen, men att till detta lägga att det är Anders Sundström som skall klara jobben var väl ändå att ta i. Jobben klarar man inte genom en AMS-politik. Det enda som kan klara jobben är en vettig och framåtriktad politik för företagande och för en hel mängd enskilda människors nysatningar på massor av olika sorters idéer.

Socialdemokraterna ägnade före valet väldigt mycket tid åt att beskriva att arbetslösheten var en viktig orsak till obalansen i statens finanser. Det är helt riktigt. Alla kurvor som man kan rita upp ser precis likadana ut. Kurvan över underskottet i statens finanser är nästan identisk med kurvan över underskottet i sysselsättning.

Men det verkar nu som om regeringen på något sätt vill försöka ordna till underskottet i statens finanser utan att klara underskottet i jobb. Det är det som ligger bakom de siffror, tabeller, diagram osv. som finns i dagens proposition. Man vill liksom bryta sambandet och försöka ordna till statsfinanserna men struntar i hur det går för jobben. Jag tror för min del att detta knappast är möjligt, men även om det vore möjligt anser jag det vara fullständigt socialt oacceptabelt. Det är ganska skamligt att till råga på allt en socialdemokratisk regering lägger fram sådana förslag.

Låt mig anföra ett enda exempel utöver dem som har nämnts tidigare. När man nu borde inrikta alla krafter på att främja expansion hos företagare och företagande för att få fram nya jobb, föreslår regeringen att man skall dra in 8 miljarder från de företag som skall skapa de nya jobben. De skall betala in moms nästan innan de har hunnit få betalt från sina kunder. De skall under ett års tid betala in 13 månaders momsbetalningar. Det är ju lurendrejeri. Det är precis samma sak som under 80-talet när man drog in det som kallades för övervinster. Göran Persson måste vara oerhört ensam om att tro att detta skulle förbättra framtidstro och expansionslust.

Jag tror tyvärr att propositionen ligger långt ifrån verkligheten, oavsett om det gäller tillväxtbedömningar, hushållens framtidstro, ränteutvecklingen eller en nödvändig optimism hos människorna inför det som komma skall. Inte i något av dessa avseenden ligger kompletteringspropositionens antaganden eller bedömningar i linje med verkligheten. Det är väldigt bekymmersamt att det som kännetecknar Sverige i dag är en förlorad framtidstro, och det förhållandet att regeringen i sin planering inte ens gör ett försök att ändra på detta gör mig ganska bekymrad.

Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (v)

Herr talman! Jag vill säga till Göran Persson att Vänsterpartiet inte förfaller till någon populism, tvärtom. Vi intar en mycket konstruktiv hållning och har all anledning att värna både statens finanser och välfärdens kärna. Det går faktiskt att göra samtidigt, Göran Persson.

Vi är mycket väl medvetna om det finansiella läget. Vi har tillsammans med regeringen sett till att sätta i sjön ett paket om 113 miljarder kronor. Nu säger man från regeringens sida att det behövs ytterligare 5 miljarder. I anständighetens namn bör Göran Persson redovisa varför de behövs och att de åtgärder som man föreslår också innebär att man får in dem samt att de åtgärder man föreslår inte förvärrar det som är huvudproblemet i Sverige i dag, nämligen den höga arbetslösheten. Jag utgår ifrån att vi fortfarande, Göran Persson, är överens om att detta är huvudproblemet i svensk ekonomi – den höga arbetslösheten och det faktum att trots att vissa siffror och pilar pekar uppåt står arbetslösheten still. Då kommer man med förslag som först och främst innebär att

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

man ökar arbetslösheten genom försämringar, neddragningar, i kommunerna och dessutom försämrar för dem som nu skall gå ut i öppen arbetslöshet, varav merparten är kvinnor. Den kombinationen kan man inte tycka är särskilt lyckad.

Ett minimikrav på den politik som regeringen för måste ändå vara att det inte blir värre. Har man inte några goda idéer att komma med, får man åtminstone se till att inte göra saker och ting värre. De förslag som nu lagts fram innebär att det blir värre. Det blir en ökad arbetslöshet, framför allt inom vården, omsorgen, skolan och kulturen i kommunerna. De som har låga löner och nu går ut i arbetslöshet kommer att få en ersättningsnivå som det inte är möjligt att leva på. De blir bidragsberoende och får gå till kommunens socialbyrå, som inte har några pengar kvar av det skälet att man har satt ett utgiftstak. För det första har man inte kompenserat kommunerna för ett minskat skatteunderlag. För det andra sätter man ett utgiftstak.

Vad innebär då detta i praktiken, i levande livet, för oss människor av kött och blod? Jo, naturligtvis att det blir ännu sämre ersättningsnivåer. Eller är det inte det som ligger i begreppet utgiftstak, Göran Persson? Blir det nu ännu högre arbetslöshet, så blir arbetslöshetsersättningen ännu lägre. Blir det ännu fler sjuka, så blir nivån i sjukförsäkringen ännu sämre. Blir det ännu fler på socialbyrån i kommunen, så blir socialbidragsnormerna ännu sämre. Är inte det innebörden i begreppet utgiftstak, som ni nu lanserar och som dessutom är ett påbud från den ekonomi man för inom EU? Är inte det vad det betyder? Annars har vi ju alltid ett utgiftstak. Vi sätter upp en budget och ett utgiftstak i den. Nu skall vi ha någonting nytt, och då är det väl detta man menar.

Denna politik, säger Göran Persson, är brett förankrad hos folkflertalet. Jo, jag tackar jag. Jag skulle vilja se den breda förankringen för att sänka nivån i a-kassan till 75 %. Ring bort till LO, om ni inte har klart för er vad den breda meningen är om just detta förslag. Hur kommer det att inverka på avtalsrörelsen som pågår just nu? Ja, det ser vi redan. Vad innebär det att man inte vill göra någonting åt övertidsuttaget? Det ser vi redan. Vad innebär den osäkerhet och den oro som blir på arbetsmarknaden för rikets finanser? Det är inte så svårt att räkna ut. Allt detta hänger ihop, och det vet Göran Persson, utgår jag ifrån. Så långt kan avståndet inte vara mellan Rosenbad och det som rör sig på arbetsmarknadsområdet. Allt detta hänger ihop.

Det är klart att vi här i landet, precis som i en del andra länder, kan fixa till en budget med snygga saldon på bekostnad av en arbetslöshet på kanske 15–20 %. Jag tror säkert att det går. Men då, Göran Persson, skall vi tala om att vi har lämnat det som är innehållet i landet Sverige, nämligen vi människor som bor och lever här. Det är vår vardag det handlar om. Det är våra liv det handlar om. Politiken skulle vara ett redskap för att se till att vi får ett bra liv och bra livsvillkor, ett bra innehåll i våra liv – att vi får vara med och bestämma. Det är det som är meningen med politiken, när vi säger att det är politiken som skall styra. Så gör man inte i dag. Jag beklagar det.

Jag är inte bitter, Göran Persson. Men för mig är detta inte ett självändamål. Jag står inte här av partiegoistiska skäl. Mitt mål är att så många människor som möjligt här i landet skall få ha ett så bra liv som möjligt. Ett bra liv är för mig att kunna ha ett arbete att gå till, en lön att leva på, känna att det finns en trygghet i samhället, en samhörighet och en solidaritet, där vi vet att alla deltar. Det handlar om ett samhällskontrakt – och det behöver förnyas – där faktiskt alla deltar. Vi måste se kopplingen mellan dagens debatt och den debatt som skall vara i morgon, när vi skall tala om våldet och ungdomarna. Gå och ut och titta i områdena där man stänger igen fritidsgårdarna! Vi kommer att få än mer av detta om denna politik går igenom.

Vi skall motionera. Jag vill uppmana alla som inte har motionsrätt men som kan protestera: Nu får vi se till att tala klarspråk fram till dess att beslut skall fattas här. Vi har tid. Vi kommer att göra allt för att se till att dessa förslag inte blir verklighet.

(Applåder)

Anf. 14 ROY OTTOSSON (mp)

Herr talman! Nej, Per-Ola Eriksson, det är alldeles riktigt att jag inte har hunnit läsa hela denna lunta. Jag har bara haft den några timmar. Däremot har jag läst de inledande avsnitten, inriktningen på den ekonomiska politiken. Där hittade jag ingenting om miljön. Jag har också läst budgettabellerna och sett neddragningarna på miljöområdet. Det ligger till grund för min kritik av Centerpartiet. Jag tycker att man borde ha kunnat uppnått något betydligt bättre i uppgörelsen med regeringen, om man nu sätter miljön främst.

Det finns mycket i uppgörelsen som vi kan tycka är bra. Återinförandet av kvittningsrätt är utmärkt för nya företag, småföretag. Det är utmärkt att fastighetsskatten på skog togs bort. Det hade drivit fram ökade avverkningar och sämre naturvård.

Däremot tycker vi att det är konstigt att Centern går med på att sänka ersättningsnivån i socialförsäkringarna från 80 till 75 %. Det var också en av huvudpoängerna i mitt inledningsanförande. Centern som parti brukar ju hävda idén om grundtrygghet. Vi har, med viss envishet, fört fram ett annat förslag, som innebär att man får behålla 80-procentsnivån upp till 12 000 kr. Därutöver får man bara halv ersättning. Det är något slags kompromiss mellan nuvarande system och ett rent grundtrygghetssystem. På det sättet skulle vi kunna bibehålla konsumtionskraften hos dem som verkligen konsumerar. Det skulle vara bra för den inhemska marknadens återhämtning. Vi skulle på det sättet också få större rättvisa i besparingarna, eftersom låginkomsttagarna i praktiken skulle komma att undantas. Detta är sådant som både Socialdemokraterna och Centerpartiet i princip brukar hålla med om. Men av någon för mig alltmer outgrundlig anledning håller man fast vid principen om ersättning i direkt proportion till normal inkomst, och det gynnar höginkomsttagarna.

När statens utgifter till en fjärdedel inte är finansierade har staten inte råd med ett system som ger ersättning i direkt proportion till inkomsten när man är arbetslös, sjuk eller hemma med barn. Det har vi

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

inte råd med. Däremot är det väldigt viktigt att staten ser till att det finns ett grundläggande skyddsnät, en grundtrygghet för alla, att ingen behöver falla ut helt, så att vi inte får ett tvåtredjedelssamhälle eller någonting ditåt.

Därför är kritiken från vår sida hård när det gäller besparingen, att sänka från 80 % till 75 %. Vi tycker att detta är fel.

Vi tycker också att det är fel att ge sig på välfärdens kärna som ju ändå är sjukvården, omsorgen och skolan, dvs. det som kommuner och landsting sysslar med. Det gör man ju när man inte kompenserar kommunerna för det som de förlorar genom höjda egenavgifter.

För det närmaste budgetåret handlar det om 9 miljarder kronor. Om jag förstår det hela rätt kommer den här typen av åtstramningar för kommunerna att fortsätta.

Vi tycker att man hellre borde spara mer på det militära försvaret. Man skulle kunna spara mera på bidragen till företag som har visat sig vara mycket ineffektiva och kostsamma. Vi har tidigare här sagt att man skulle kunna spara mera på de statusprojekt i form av broar och motorvägar som ger väldigt låg lönsamhet – om de nu ger någon lönsamhet alls, samhällsekonomiskt sett. Det är att slösa bort pengar.

Vi måste slå vakt om välfärdens kärna när vi sanerar budgeten. Vi från de gröna anser också att arbetslösheten ytterligare måste ner. Vi anser att det inte är acceptabelt med en fortsatt öppen arbetslöshet kring 6 %.

I första hand måste nya jobb skapas genom ett växande näringsliv. Och vilka är då framtidsbranscherna? Ja, det är tjänstesektorn och miljörelaterade branscher, som växer mycket snabbt internationellt sett och där Sverige släpar efter. Det är branscher som skulle gynnas av en skatteväxling där beskattningen av arbetskraften sänks och där beskattningen i stället höjs på utsläpp av koldioxid, dvs. en höjd koldioxidskatt och sänkta arbetsgivaravgifter. Det är ett bra sätt, bättre än att sänka tjänstemomsen, om man långsiktigt vill stimulera en utveckling mot ökade arbetstillfällen och ett livaktigt näringsliv.

En annan positiv effekt skulle man naturligtvis få om användningen av råvaror och energitillgångar effektiviserades. Det leder till bättre hushållning på längre sikt, samtidigt som ekonomin för våra barn och barnbarn blir bättre.

När det gäller arbetstillfällena finns det en annan möjlighet att på kortare sikt få fram fler arbetstillfällen. Det handlar om att sänka normalarbetstiden. Ett första steg – en sänkning till 37 timmar – bör kunna tas nästa år, och ännu en sänkning till 35 timmar om ytterligare några år. Detta kommer ändå att bli aktuellt i en del branscher genom avtal. Då är det bättre från rättvisesynpunkt och samhällsekonomiskt bättre att vi här går före och sänker normalarbetstiden.

Anf. 15 MATS ODELL (kds)

Herr talman! I sitt andra inlägg förde Per-Ola Eriksson oss tillbaka till tiden för ett år sedan då den förra regeringen lade fram sin kompletteringsproposition. Det är nyttigt att påminna sig om detta. Per-Ola Eriksson berättade om hur han som ordförande i finansutskottet hade

ett mycket tufft jobb att försöka att få ihop en majoritet tillsammans med Ny demokrati. Varför var det nödvändigt för Per-Ola Eriksson att försöka samla Ny demokratis skaror för att få majoritet omkring en stram finanspolitik? Jo, helt enkelt därför att den gången höll Göran Persson inte den typ av anförande som han höll här i dag i kammaren. Hade Göran Persson utvecklat sin kraftfulla pedagogik om att den som är satt i skuld icke är fri, om han då hade stått här och utvecklat varför det var så viktigt att göra de nedskärningar som han själv nu föreslår, då hade inte Per-Ola Eriksson behövt ägna sig åt att samla ihop Ny demokratis skaror. Då hade vi på ett mycket tidigare stadium kommit till rätta med många av landets problem.

Regeringen kunde den gången inte lägga fram tillräckligt kraftfulla förslag, eftersom det inte fanns majoritet för dem i riksdagen. Däremot var det nog närmast så att Göran Persson mera lät som Gudrun Schyman låter här i dag jämfört med hur han låter i dag. Jag tror att det finns anledning att påminna sig om detta.

Gudrun Schyman har förresten ingen anledning att ta åt sig äran av att ha varit med och sparat 118 miljarder. 18 av dessa 118 miljarder beslutades under den förra mandatperioden. Då var Gudrun Schyman, såvitt bekant, minst sagt emot de åtgärder som drevs igenom med hjälp av Ny demokrati.

Jag tror inte heller att Göran Persson med de senaste veckornas erfarenheter i ryggen lika kategoriskt som vid våra tidigare debatter motsäger mig när jag säger att de socialdemokratiska väljarna på valdagen faktiskt var oförberedda på de åtgärder som var nödvändiga för att få den svenska statens skuta på rätt köl.

Jag tror också att det är fler som håller med om att det s.k. öppna mandatet var en trojansk häst som smugglades genom valrörelsen utan att egentligen skådas i munnen. Jämför detta med den rakryggade strategin som man hade i den finska valrörelsen med den breda politiska samlingen för Finlands sak! Den finska fördomsfriheten och kraften i kampen för att rädda fosterlandet manar verkligen till eftertanke och efterföljd.

Om man nu genomför tuffa besparingar för arbetslösa, sjuka och arbetsskadade borde inkomstförstärkningarna i första hand gå till budgetsaldot, vilket många har sagt före mig. Men om man nu skall sänka momsens och vill stärka hemmamarknaden borde man i stället göra någonting åt tjänstemomsen innan man sänker matmomsen.

Skattekilarna när det gäller arbete är ju enormt stora. Som exempel kan nämnas en sjuksköterska i ett normalt inkomstläge som behöver få badrummet renoverat. Om hon skall anlita en hantverkare som har jobb en dag i hennes badrum, då gör skatten och skattekilarna att hon måste arbeta två och en halv dag för att hantverkaren efter skatt skall få samma inkomst som hon har. Det är ju här som de stora bromsande effekterna finns för att få i gång arbetet inom tjänstesektorn.

Utöver detta måste regeringen också ha politiskt mod att ta tag i det som får fart på utvecklingen och nyanställningarna i näringslivet. En mycket viktig orsak till vårt svåra läge är ju att Sverige sedan 1970 har halkat efter. Då var vi det tredje rikaste landet inom OECD-området. I

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

dag har vi halkat ner till 20:e plats. Om ingenting dramatiskt inträffar kommer vi att fortsätta att halka ner till botten av den liga som vi ledde för 25 år sedan. Detta huvudproblem i svensk ekonomi ägnas nu – det skall jag gärna säga – i kompletteringspropositionen litet mera uppmärksamhet än i tidigare aktstycken. Det är möjligt att vi har Centerpartiet att tacka för detta. Men jag hoppas att det mycket snart också sätter tydligare spår i de konkreta förslagen, att regeringen också skaffar sig en hållbar strategi för att åstadkomma jobb i näringslivet. Det är bra att det nu har införts riskkapitalavdrag, kvittningsrätt osv., men för att få de stora volymerna krävs det nog en modernisering av arbetsrätten.

Det behövs en anpassning inte minst till vad dagens unga människor tycker om sitt jobb och sina relationer till arbetsgivaren. En modernare arbetsrätt kostar inte någonting i ytterligare nedskärningar – möjligtvis kostar det litet politisk pedagogik. Jag tror faktiskt att Göran Persson och Ingvar Carlsson lättare skulle klara uppgiften att lansera en ny arbetsrätt än att återkomma med ytterligare nya sparpaket, för det är nämligen alternativet för att man skall komma till rätta med det som bromsar utvecklingen för nya jobb.

Det finns slutligen, herr talman, väldigt många vanliga människor som ger uttryck för ett krismedvetande, vilket jag tycker är större än det vi märker i de politiska korridorerna. Många människor vill t.o.m. göra privata frivilliga insamlingar för att komma till rätta med budgetunderskottet. Låt oss ta tag i detta krismedvetande och gemensamt ta ansvar för Sverige i det här läget.

Anf. 16 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Låt mig börja med en reflexion kring Gudrun Schymans inlägg. Hon sade att det väl alltid går att fixa till ett saldo. Men det handlar om det liv som vi skall leva. Det är bara så, Gudrun Schyman och Vänsterpartiet, att klarar vi inte att nu i en uppåtgående konjunktur ta tag i statsfinanserna och orkar vi inte ta de svåra besluten, så kommer den typ av välfärdssamhälle som socialdemokratin byggt i Sverige att i grunden hotas.

Vi gör inte dessa svåra och smärtsamma ingrepp därför att vi vill skada. Vi gör det därför att vi vill rädda kärnan och i en framtid bygga på denna kärna. För det krävs faktiskt kraft och stort mod. Orkar inte Vänsterpartiet vara med nu på slutet, när de verkligen svåra besluten skall fattas, så är det Vänsterpartiets val, inte vårt.

Påståendet att EU skulle ha föreslagit ett utgiftstak är fullständigt gripet ur luften. Utgiftstaket har konstruerats i vår regering efter en diskussion om hur vi skall hantera de offentliga utgifterna när vi väl har fått grepp om de stora underskotten. Vi ser nu att vi får grepp om underskotten och att vi stabiliserar statsskulden 1996. Det är ingen som har ifrågasatt detta i debatten, vilket är ganska märkligt. Den våldsamma ilskan och de stora orden har inte på något sätt från någon talare riktat in sig på att regeringen har gjort en felaktig bedömning när vi säger att vi stabiliserar statsskulden 1996. Det är ju den första och avgörande frågan.

Men när vi kommer dit skall vi se till att vi inte halkar ner igen. Då måste vi faktiskt se till att de budgetar vi beslutar om – det är inte fråga om att fixa några saldon hit och dit – är av sådant slag att de utgifter vi där lägger fast också följs.

Skrämmande låg överensstämmelse mellan budgeterade utgifter i den svenska offentliga ekonomin och de utfall vi sedan har kunnat se är ett problem som vi måste hantera. Detta är bakgrunden. Dra inte in ett EU-resonemang i detta. Det är bara att förvirra debatten.

Till Anne Wibble: Anne Wibble gör inlägg i debatten som i tonen är så uppskruvade att hon nog inte riktigt minns vad hon själv har gjort. Det var lurendrejeri vi ägnade oss åt genom att tidigarelägga en moms-uppbörd. Men Anne Wibble lade ju som finansminister fram en tidigareläggning av preliminärskatteuppbörden för företagen och tog in 13 månaders skatt på en 12-månadersperiod. Detta försökte jag att debattera här i kammaren, men vid det tillfället avfärdades jag som någon som inte begrep särskilt mycket.

När vi nu gör samma sak efter ett utredningsdirektiv från Bo Lundgren, då skruvas tonläget upp och det benämns som lurendrejeri. Har inte Folkpartiet mer att komma med i detta allvarliga läge? Var finns den liberala politiken?

Till Bo Lundgren, som sveper över med att säga att det var ett brett utredningsdirektiv, vill jag säga: Det var det inte alls. Det var ett mycket precist utredningsdirektiv från Bo Lundgren, riktat till Finansdepartementets rättschef som har tagit fram exakt vad Bo Lundgren har beställt, vilket vi nu genomför men med undantaget att vi faktiskt lindrar för de små företagen.

Till Mats Odell, som hade en poäng när han jämförde P-O Erikssons vedermödor förra året med dagens situation: Det var ju faktiskt så, som P-O Eriksson sade, att dåvarande finansministern gick till riksdagen utan att ha sin proposition förankrad. Vad vi har gjort, när vi har tagit hem nästan 120 miljarder kronor i statsfinansiell förbättring, är att vi vid varje tillfälle har sett till att vi i förväg har haft propositionerna förankrade. Anne Wibble ledde ju ett regeringsarbete som var så i sönderfall att man inte hade tid med det. Förankringsarbetet i riksdagen blev naturligtvis mot den bakgrunden mycket svårt. Det hade ju varit lättare om regeringen vid det tillfället hade sökt direktkontakt exempelvis med socialdemokratin, men det skedde bara vid två tillfällen. Det var när de stora krispaketen syddes ihop. Dessutom samarbetade vi om pensioner och i EU-frågan. Det var framgångsrika saker för Sverige. Det var en bra metod, och den tänker vi fortsätta att utveckla.

Slutligen, herr talman, ligger nu framför oss konvergensprogrammet. Det skall vara Sveriges samlade budskap till Europa om hur vi tänker utveckla vår ekonomiska politik under de närmaste åren för att klara låg skuldsättning, låga underskott, låg inflation och låg ränta – sunda ekonomisk-politiska mål. Vi bjuder in till bred samverkan kring detta, och vi gör det på basis av ett utfall i en kompletteringsproposition som visar att Sverige nu är på väg att få grepp om statsfinanserna. Det gäller nu att vårda de framgångar som har nåtts och att se till att vi intensifierar kampen mot arbetslösheten.

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 april.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till kammaren hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1994/95:96

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:96 av Alice Åström om intentionerna i djurskyddslagen får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är utlandsresa.

Jag kommer att besvara interpellationen den 8 maj 1995.

Stockholm den 11 april 1995

Margareta Winberg

Interpellation 1994/95:112

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:112 av Roy Ottosson om produktions- och miljömålen i skogsbruket har jag tyvärr på grund av tidsbrist inte tillfälle att besvara denna inom föreskriven tid.

Den kommer att besvaras måndagen den 15 maj 1995.

Stockholm den 19 april 1995

Sten Heckscher

Svar på frågor

4 § Svar på fråga 1994/95:450 om kvinnor och arbetsmarknaden

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Gudrun Lindvall har frågat mig vilka arbetsmarknadsåtgärder jag är beredd att vidta för att komma till rätta med arbetslösheten bland kvinnor med små barn.

En effektiv arbetsmarknad är inte könssegregerad. Kvinnornas möjligheter att förvärvsarbeta är en grundläggande förutsättning för att skapa jämställdhet mellan könen. Den omfattande arbetslösheten är ett hot mot välfärden och jämställdheten. De kraftfulla insatser som nu genomförs för att bekämpa arbetslösheten är därför av fundamental betydelse för kvinnorna.

Det finns i dag generösa regler i föräldraledighetslagen som ger rätt till ledighet för vård av sjukt barn. Dessa regler gäller för både pappor och mammor.

Jag tycker att det är mycket viktigt att även männen tar sin del av ansvaret för barn och familj. Detta har de möjlighet till genom den lagstiftning som finns. Regeringen föreslår i en proposition som förelagts riksdagen att dessa regler förs över till en ny föräldraledighetslag, som föreslås träda i kraft den 1 juli 1995.

För att uppmuntra arbetsgivare att dels rekrytera kvinnor med små barn, dels uppmuntra pappor att utnyttja sin rätt till att stanna hemma hos sina barn krävs alltså i första hand inte regelförändringar. Det är i stället opinions- och informationsinsatser som är nödvändiga för att åstadkomma förändringar i människors attityder.

Det gäller för kvinnor – och män – att bryta ett traditionsbundet könsperspektiv vid yrkesvalet. Men det gäller också att få företag att inse vilken kompetens kvinnor faktiskt kan erbjuda dem. Det är viktigt att samhällets arbete med att påverka människors attityder i dessa frågor ständigt fortsätter.

Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Arbetsmarknadsministern! Jag får tacka för svaret, men jag är naturligtvis inte nöjd.

Bakgrunden till frågan är att Statistiska centralbyrån har tittat litet grand på kvinnor med barn och kunnat konstatera att 57 % av de kvinnor som är yngre än 24 år och har små barn är arbetslösa. Om man tittar generellt på kvinnor med barn under sju år ser man att 27 % är arbetslösa. Det finns en jämförelsesiffra för papporna som är på 15 %.

Man kan också visa att kvinnor med små barn missgynnas i den konjunktur vi har nu. Arbetsgivare anställer dem inte, för man anser att dessa kvinnor inte har möjlighet till det övertidsuttag man kräver i dag. Man anser också att de oftare är hemma med sjuka barn än vad andra är. Det innebär att vi har fått en segregerad arbetsmarknad när det gäller dessa kvinnor.

Därför menar jag, Anders Sundström, att regeringen i detta läge måste hitta speciella åtgärder för att komma till rätta med problemet. Annars riskerar vi att få en generation unga kvinnor som trots att de har skaffat en god utbildning – ofta en utbildning som inte alls är vad man avser med traditionellt kvinnlig – inte kommer in på arbetsmarknaden därför att de har små barn. Det är inte heller lättare att komma in senare, eftersom de då inte har arbetslivserfarenhet. Dessa kvinnor söker många jobb och vill alltså komma in.

Jag undrar om en så stor andel män skulle kunna vara arbetslös utan att speciella åtgärder skulle sättas in.

Kan det verkligen vara så att regeringen inte är villig att vidta speciella åtgärder för denna grupp kvinnor, som totalt ställs utanför arbetsmarknaden?

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Jag är litet osäker på de siffror som Gudrun Lindvall redovisar i sin fråga. Jag har tagit fram statistik då det gäller den relativa arbetslösheten. För de unga kvinnorna, 16–24 år, var arbetslösheten 13,7 % första kvartalet 1995. För män i samma ålder är arbetslös-

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.
Fel! Okänt
växelargument.*

heten 18,4 %. Det är alltså en högre arbetslöshet bland de riktigt unga männen.

Om man tittar på dem som är mellan 25 och 34 år ser man att arbetslösheten bland kvinnor är 8,2 % och att den är 11 % bland män. Även där är det något högre arbetslöshet bland männen.

Arbetslösheten för unga kvinnor med barn under sju år är 22,9 % och för de unga männen 27,3 %.

Jag vill säga att de siffror som redovisades var hårt vinklade. Det finns ingenting som entydigt säger att de unga kvinnorna i dag har det besvärligare att komma ut på arbetsmarknaden än de unga männen.

Jag vill ändå återknyta till det svar jag har givit. Det finns fortfarande väldigt mycket att göra för att se till att vi får en effektivare arbetsmarknad som inte är könssegregerad, för den *är* könssegregerad i dag. Men jag kan inte se just det problem som Gudrun Lindvall tar upp i den statistik som redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Jag kan förstå att det inte syns. Det är en rapport som är under tryckning. Jag har talat med den utredare på Statistiska centralbyrån som har gjort rapporten. Hon har gjort en specialkörning och kommit fram till dessa siffror. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan försäkra sig om att de är helt entydiga när rapporten kommer ut från Statistiska centralbyrån.

Siffrorna är riktiga. 57 % av alla kvinnor som är yngre än 24 år och har små barn är arbetslösa.

Vi har alldeles nyss haft en debatt om den politik som förs. Vi skär ned inom kommunerna, där det finns många jobb som unga kvinnor av tradition har haft. Det gör att vi ökar problemen. Allt fler unga kvinnor har svårt att komma ut även i de traditionella yrken som de tidigare har valt genom att vi för en politik där anslagen till vård och omsorg, t.ex. de kommunala anslagen, skärs ned. Det gör att problemet kommer att accelerera.

Jag skulle verkligen önska att arbetsmarknadsministern tog rapporten på allvar. Den "backlash" som vi kvinnor som drev jämställdhetspolitiken på 60-talet talar om kommer snabbt nu. Det är ytterst oroande.

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Jag kan bara återigen redovisa siffrorna. Bland de unga kvinnorna med barn under sju år – alltså små barn – var arbetslösheten första kvartalet 22,9 %. Bland de unga männen i samma åldersgrupp var arbetslösheten 27,3 %. Det är förfärligt höga arbetslöshetstal som vi måste göra allt för att få ned.

Det finns en könssegregering på arbetsmarknaden, och den skall vi försöka att få bort. Det är framför allt opinions- och informationsinsatser som krävs. Däremot kan jag inte se just det problem som Gudrun Lindvall beskriver.

Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Jag blir ännu mer betryckt av denna debatt. Tidningarna relaterar en undersökning som sker på Statistiska centralbyrån, jag ställer en fråga och arbetsmarknadsministern kan inte ens inom Statistiska centralbyrån hitta den kvinna som gjort undersökningen utan hänvisar till siffror som inte tillhör denna körning. Då blir jag betryckt.

Tro mig, Anders Sundström. Siffran är framtagen i en specialkörning, och den visar att 57 % av de kvinnor som är under 24 år och har små barn är arbetslösa.

Många av de arbetsförmedlare som har intervjuats i anledning av att rapporten har kommit journalisterna till del kan vidimera att det är mycket svårt att få ut unga mammor på arbetsmarknaden. Arbetsgivaren anger faktiskt ofta att man inte är intresserad av unga kvinnor med små barn därför att de är hemma för mycket med barnen och därför att de inte är villiga att arbeta övertid.

Om arbetsmarknadsministern inte vill tro mig på mitt ord får jag väl ställa en interpellation och till den bifoga rapporten. Den finns, och Statistiska centralbyråns tjänstemän ljuger inte i detta fall. Körningarna existerar.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Jag har aldrig trott att de ljuger. Jag bara konstaterar att arbetslösheten är väldigt hög både bland kvinnor och män med små barn och att arbetslösheten bland ungdomar är väldigt hög. Det är en viktig fråga, och det är angeläget att åtgärda problemet.

Däremot ser jag inte för dagen anledning att föreslå särskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder för unga kvinnor med barn. Det behövs åtgärder för ungdomar generellt. Ungdomsarbetslösheten är väldigt hög såväl bland unga män som bland unga kvinnor.

Anf. 24 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Vi kommer inte längre i debatten. Jag förmodar att vi i Miljöpartiet kommer att se över hur det är i olika kommuner. Vi menar att just kvinnors situation på arbetsmarknaden måste specialstuderas. Det är lätt att sådant här sker i en lågkonjunktur.

Vi kan också se att man ofta använder jämställdhetslagen till att få ut unga män i det som tidigare har varit traditionella kvinnojobb.

De unga kvinnornas arbetssituation är just nu ytterst besvärlig. Jag hoppas att jag kan få ett bättre svar när arbetsmarknadsministern är mer påläst.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1994/95:449 om barnkultur

Anf. 25 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vad ett samarbete mellan kulturministern och skolministern innebär för förstärkt barnkultur.

Prot. 1994/95:94

25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är angeläget att alla barn och ungdomar får möjlighet till kulturupplevelser och får känna glädjen i det egna skapandet genom t.ex. musik, teater, dans, konst, litteratur och film.

De mest verkningsfulla insatserna för barn och ungdomar sker på det lokala planet. Genom att ge utrymme åt kulturverksamhet i de miljöer där barn och ungdomar dagligen vistas kan denna på ett naturligt sätt anpassas till deras intressen och behov. Barns och ungdomars kulturella situation beror därför i hög grad på de lokala initiativ som tas inom barnomsorgen, skolan och det ideella föreningslivet. Det är utan tvekan så att skolan och utbildningssystemet har en nyckelfunktion.

Under några år på 80-talet bedrevs ett utvecklingsprojekt rörande kultur och skola på initiativ av den dåvarande skol- och kulturministern Bengt Göransson. Särskilda medel avsattes för kulturprojekt i grundskolan, särskolan och gymnasieskolan. Syftet var att dels öka och fördjupa kulturinslagen i skolans verksamhet, dels etablera och förstärka kontakterna mellan skolan och kulturlivet utanför skolan.

Verksamheten fick stort genomslag i hela landet, och flera tusen projekt genomfördes.

Sedan dess har många förändringar skett som medfört delvis nya förutsättningar för arbetet med kultur i skolan. Nya läroplaner har antagits, och styrsystemet för skolan har förändrats. Arbetet i skolan organiseras på ett annat sätt än tidigare, bl.a. har samordningen mellan olika skolor i kommunerna minskat. Den ekonomiska situationen har också påverkat möjligheten för stat, landsting och kommun att göra offensiva insatser inom detta område.

Man kan emellertid konstatera att många elever, lärare, kulturskapare, bibliotekarier och eldsjälar arbetar vidare med att utveckla både kulturverksamheten i skolan och skolans hela kulturmiljö. Det finns anledning för regeringen att stödja och stimulera en sådan utveckling.

Regeringen har i årets budgetproposition under Kulturdepartementets huvudtitel föreslagit att 15 miljoner kronor skall avsättas för särskilda insatser för barn- och ungdomskultur. Det är naturligt att dessa medel till stor del inriktas på kulturen i skolan. Därför har en arbetsgrupp bildats inom regeringskansliet mellan Kultur- och Utbildningsdepartementen. Gruppen arbetar med ett program för åtgärder både av mer långsiktig, varaktig art och insatser som avser manifestationer av projektkaraktär. Jag räknar med att ett första resultat av gruppens arbete skall kunna presenteras före sommaren.

Anf. 26 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Tack för svaret, kulturminister Margot Wallström.

Jag lyssnade på en intressant debatt på festivalen i Malmö om barn- teater. Jag beslutade mig för att följa upp frågan om barnkulturen och i detta sammanhang barnteatern. Kulturministern gjorde ett gott intryck på mig. Jag fastnade för löftet om att initiera ett samarbete med skolministern om kultur för barn.

Den nya läroplanen LpO 94, Lpf 94 säger att skolan är en social och kulturell mötesplats, som både har en möjlighet och ett ansvar att

förstärka. Läroplanen uppvärderar också praktiskt arbete och estetiska ämnen.

Vid den här debatten i Malmö, med en unik samling av kulturpersoner, framgick tydligt att barns tillgång till teaterupplevelser är mycket ojämn mellan kommunerna. Det finns kommuner med antagna barnkulturplaner, men det finns också kommuner som inte har sådana planer eller visar på mål i skolplanerna.

Som lärare har jag själv upplevt en utveckling från att teaterbesök tidigare mest har skett av slentrian till att man nu har förarbete och efterarbete på ett helt annat sätt. Det har skett en utveckling i skolan. Numera förbereds teaterupplevelsen noggrant, och diskussioner följer. Som lärare får man respons på barns kulturupplevelser när vuxna människor i dag får förmedla egen glädje och skaparkraft. Ibland kan det också ges möjlighet till samtal som ger feedback till konstnärerna själva. Det har således skett en bra utveckling.

Klyftorna mellan barnen ökar emellertid. Skolan har också att möta och utmana den ökande utbredningen av skräpkulturen. Barn måste få uppleva vad god kultur innebär. Varje kommun beslutar om de ekonomiska möjligheterna för barns teaterupplevelser. Därför är det viktigt att både kommunerna och riksdagen har konkreta mål. Jag vill fråga kulturminister Margot Wallström om våra konkreta mål för barns kultur.

Anf. 27 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Jag tror att vi kan se att det finns konkreta mål på det lokala planet och säkert även när det gäller landstingen. Jag har försökt att vara tydlig redan från början. Jag tycker att kultur för barn och ungdomar är en av de allra viktigaste frågor som Kulturdepartementet har att arbeta med.

Just nu arbetar vi med att mejsla fram ett mycket konkret program. Dessutom har vi gett Kulturutredningen i uppdrag att fundera litet mera långsiktigt på hur det här ansvaret skall se ut för att ge alla barn och ungdomar rika kulturupplevelser.

När det gäller de pengar som vi nu har anslagit i budgeten måste vi tillsammans med skolan peka på de vuxnas ansvar. Det kan också vara så att vi i utbildningen av lärare, förskolelärare, barnskötare m.m. faktiskt behöver få in frågan om kultur som pedagogik. Det gäller att väcka en glädje och ett ansvar hos de vuxna för att förmedla kulturupplevelser.

Vi måste också fundera över hur vi organisatoriskt, när skolan ser så annorlunda ut, skall sköta en förmedling av pengarna ut till skolorna, så att det verkligen leder till teaterföreställningar, musikupplevelser m.m.

Jag tror också att det nu i mycket högre grad än i den förra kampanjen om kultur i skolan handlar om barns och ungdomars delaktighet i kulturaktiviteterna. Jag tror att de ställer mycket högre krav på detta i dag. De konkreta målen måste vi arbeta fram på varje nivå. Jag menar att det viktigaste är vad man gör lokalt.

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 28 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Vi talar nu om det ekonomiska. Astrid Lindgren lär ha uttryckt det på följande sätt: ”Jo, vi måste spara, det vet jag. Men rör i all barmhärtighets namn inte pengarna till barnkulturen! Annars kommer vi i tidens fullbord att vakna med ett ångestskrik och med en förtvivlan se vad slags människor vår riktade sparsamhet har gjort av dagens barn och ungdomar, de där som står i tur att överta vårt samhälle.”

Därför tycker jag att det är mycket bra att Margot Wallström framhåller att det har bildats en grupp inom regeringskansliet där Kultur- och Utbildningsdepartementen skall jobba tillsammans. I och med att barnkulturen har decentraliserats och resurserna i princip finns inom varje rektorsområde, har Margot Wallströms möjligheter blivit begränsade. Skolministerns direkta arbete är också begränsat.

Projektet Kultur i skolan visade på mycket positivt genom statliga pengar. Ett projekt med öronmärkta pengar är en väg. Det kan vara en morot för kommunerna att möta det med egna resurser.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1994/95:452 om arkeologisk undersökningsverksamhet

Anf. 29 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Sigrid Bolkéus har frågat mig vad jag avser att göra för att påskynda Riksantikvarieämbetets direktiv angående arkeologisk uppdragsverksamhet.

Riksantikvarieämbetet har uppvaktat mig i frågan om anbud och upphandling vid arkeologisk uppdragsverksamhet och har också på min anmodan informerat kulturutskottets ordförande om förhållandena.

Frågan om användningen av anbud och upphandling inom uppdragsarkeologin är inte formellt reglerad i kulturminneslagen. Upphandlingar har förts fram på senare tid att lagen om offentlig upphandling bör tillämpas. Rättsläget är oklart. Enligt min mening vore det olämpligt om myndigheterna av formella skäl tvangs tillämpa upphandlingsförfaranden som kan stå i motsats till syftena i kulturminneslagen.

Bakom diskussionen om anbud och upphandling finns dock frågan om det skall vara möjligt för privata företag att arbeta inom uppdragsarkeologin eller inte. I dag finns det privata företaget Arkeologikonsult AB som är verksamt inom Mellansverige. Företaget svarar nu för den näst största undersökningsvolymen efter Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet. Företaget har i dag närmare 80 anställda.

Enligt min mening förutsätter företagets medverkan i uppdragsarkeologin att länsstyrelsen kan handla upp dess tjänster i former som är väl anpassade till kulturminneslagens syften. Frågan om lämpligheten av privat uppdragsarkeologi har hittills inte prövats av regering eller riksdag. Riksantikvarieämbetet har anmält att man inom kort avser att

underställa frågan om privat uppdragsverksamhet regeringens prövning.

Anf. 30 SIGRID BOLKÉUS (s)

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Jag ser med tillfredsställelse att det pågår en dialog mellan Riksantikvarieämbetet och regeringen och att kulturutskottets ordförande Åke Gustavsson hålls informerad.

I fjol biföll riksdagen min motion om arkeologisk undersökningsverksamhet. Jag hade förväntat mig att Riksantikvarieämbetet skulle komma med direktiv till exempelvis länsstyrelser och museer om hur de skall förhålla sig.

Kulturministern säger att rättsläget är oklart. Situationen är mycket oklar. Det är möjligt att röra sig i vilken riktning man än önskar.

Jag tycker att det är ett bekymmer att konkurrensen om de arkeologiska uppdragen inte sker på samma villkor. Med hjälp av offentlighetsprincipen kan privata företag gå in i diaries, få tillgång till kostnadskalkyler och erbjuda billigare tjänster.

När ekonomin är kärv är det frestande för uppdragsgivare att tänka kortsiktigt. Man tänker kanske inte på skyddet av våra fornlämningar, vilket kräver både kompetens och tålamod. Vårt kulturarv får inte bli ett spel mellan kommersiella företag så att t.ex. läns museerna slås ut. Det tror jag förvisso inte att någon önskar. Men jag är orolig för utvecklingen.

Jag är som sagt glad för att regeringen har tagit tag i frågan. Jag förväntar mig ett resultat av överläggningarna mellan regeringen och Riksantikvarieämbetet.

Anf. 31 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Herr talman! Det här är en fråga som inte är så alldeles enkel. Jag vet att det diskuteras oerhört mycket runt om i landet hur det här skall gå till i fortsättningen. Riksdagsutskottet uttalade sig mot anbud och upphandling, inte mot den kommersiella verksamheten som sådan.

Detta har enligt Riksantikvarieämbetet skapat en något oklar situationen. Vi har pratat om detta med Riksantikvarieämbetet för inte så länge sedan. Enligt vad de anmält till mig avser de att begära regeringens ställningstagande i det här avseendet.

Den här frågan är ju i högsta grad politisk till sin karaktär. Därför bereder vi den för närvarande. Vi har en nära kontakt med Riksantikvarieämbetet. Vi hoppas att kunna komma med ytterligare klarläggande inom kort.

Anf. 32 SIGRID BOLKÉUS (s)

Herr talman! Situationen har ju varit oklar ett år. Nog tycker man att Riksantikvarieämbetet kanske hade kunnat tala om sina problem litet tidigare och frågat vad riksdagsbeslutet innebär. På det sättet hade man kunnat reda upp begreppen så att aktörerna ute i verksamheten hade fått besked betydligt tidigare. Det var ju för inte så länge sedan

Prot. 1994/95:94
25 april

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:94
25 april

***Fel! Okänt
växelargument.***

som Riksantikvarieämbetet tog kontakt med regeringen. Jag tycker att det var väl sent. Men bättre sent än aldrig.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1994/95:150 Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1995/96, m.m. (kompletteringsproposition)

1994/95:203 Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen

Skrivelse

1994/95:220 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Motioner

med anledning av prop. 1994/95:119 Vissa åtgärder mot utsläpp av försurande ämnen och andra luftföroreningar

1994/95:Jo31 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s)

1994/95:Jo32 av Lennart Daléus m.fl. (c)

1994/95:Jo33 av Dan Ericsson m.fl. (kds)

1994/95:Jo34 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v)

1994/95:Jo35 av Monica Green och Karin Olsson (s)

1994/95:Jo36 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1994/95:140 Aktiv konsumentpolitik

1994/95:L45 av Agne Hansson m.fl. (c)

1994/95:L46 av Kerstin Heinemann och Bengt Harding Olson (fp)

1994/95:L47 av Rolf Dahlberg m.fl. (m)

1994/95:L48 av Inger Davidson m.fl. (kds)

1994/95:L49 av Yvonne Ruwaida och Birger Schlaug (mp)

med anledning av prop. 1994/95:144 Riktlinjer för registreringen av påföljder m.m.

1994/95:Ju17 av Gun Hellsvik m.fl. (m)

1994/95:Ju18 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

med anledning av prop. 1994/95:170 Digitala ljudradiosändningar

1994/95:K21 av förste vice talman Anders Björck m.fl. (m)

1994/95:K22 av Birgit Friggebo m.fl. (fp)

med anledning av skriv. 1994/95:183 Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1994

1994/95:U34 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1994/95:U35 av Bodil Francke Ohlsson och Marianne Samuelsson (mp)

med anledning av prop. 1994/95:186 Ändringar i fartygssäkerhetslagen
(1988:49)
1994/95:T26 av Elisa Abascal Reyes (mp)

Prot. 1994/95:94
25 april

med anledning av prop. 1994/95:190 Skydd för gravfriden vid vraket
efter passagerarfartyget Estonia
1994/95:Ju19 av Thomas Julin (mp)

med anledning av prop. 1994/95:201 Avisering av folkbokföringsupp-
gifter
1994/95:Sk50 av Margitta Edgren och Bengt Harding Olson (fp)

med anledning av prop. 1994/95:212 Ökat föräldrainflytande över
utvecklingsstörda barns skolgång – en försöksverksamhet
1994/95:Ub58 av Beatrice Ask m.fl. (m)
1994/95:Ub59 av Sonja Fransson (s)
1994/95:Ub60 av Inger Davidsson m.fl. (kds)
1994/95:Ub61 av Karin Olsson (s)

Lagutskottets betänkanden
1994/95:LU25 Höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp för
atomsador
1994/95:LU27 Elektronisk dokumenthantering inom exekutionsväsen-
det m.m.

Jordbruksutskottets betänkande
1994/95:JoU16 Miljön – Vårt gemensamma ansvar

Näringsutskottets betänkanden
1994/95:NU20 Vissa energipolitiska frågor
1994/95:NU22 Vissa utrikeshandelsfrågor

8 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 25 april

1994/95:116 av *Dan Ericsson* (kds) till utbildningsministern om kun-
skapsutbyte inom Östersjöområdet
1994/95:117 av *Juan Fonseca* (s) till statsrådet Leif Blomberg om
vissa ändringar i utlänningslagen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens
snabbprotokoll tisdagen den 2 maj.

Prot. 1994/95:94
25 april

9 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställdes

den 25 april

1994/95:456 av *Roy Ottosson* (mp) till finansministern om naturvårdsavgift på skogsproduktion

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 maj.

10 § Kammaren åtskildes. kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 10 (delvis) och av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1994/95:94
25 april

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
1 § Debatt med anledning av kompletteringspropositionen	1
Anf. 2 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 3 BO LUNDGREN (m)	5
Anf. 4 PER-OLA ERIKSSON (c)	7
Anf. 5 ANNE WIBBLE (fp)	9
Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v)	12
Anf. 7 ROY OTTOSSON (mp)	15
Anf. 8 MATS ODELL (kds)	18
Anf. 9 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 10 BO LUNDGREN (m)	22
Anf. 11 PER-OLA ERIKSSON (c)	24
Anf. 12 ANNE WIBBLE (fp)	26
Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (v)	27
Anf. 14 ROY OTTOSSON (mp)	29
Anf. 15 MATS ODELL (kds)	30
Anf. 16 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)	32
2 § Justering av protokoll	34
3 § Meddelande om svar på interpellationer	34
4 § Svar på fråga 1994/95:450 om kvinnor och arbetsmarknaden	34
Anf. 17 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	34
Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp)	35
Anf. 19 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	35
Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp)	36
Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	36
Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp)	36
Anf. 23 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	37
Anf. 24 GUDRUN LINDVALL (mp)	37
5 § Svar på fråga 1994/95:449 om barnkultur	37
Anf. 25 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	37
Anf. 26 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)	38
Anf. 27 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	39

Prot. 1994/95:94
25 april

	Anf. 28 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds).....
6 § Svar på fråga 1994/95:452 om arkeologisk undersök- ningsverksamhet	
	Anf. 29 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....
	Anf. 30 SIGRID BOLKÉUS (s).....
	Anf. 31 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....
	Anf. 32 SIGRID BOLKÉUS (s).....
7 § Bordläggning.....	
8 § Anmälan om interpellationer.....	
	1994/95:116 av <i>Dan Ericsson</i> (kds) till utbildningsmi- nistern om kunskapsutbyte inom Östersjöområdet
	1994/95:117 av <i>Juan Fonseca</i> (s) till statsrådet Leif Blom- berg om vissa ändringar i utlänningslagen
9 § Anmälan om fråga	
	1994/95:456 av <i>Roy Ottosson</i> (mp) till finansministern om naturvårdsavgift på skogsproduktion
10 § Kammaren åtskildes. kl. 16.11.....	